

Univerzita Karlova
Pedagogická fakulta
Katedra speciální pedagogiky

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Pohybově nadaní žáci

Sport gifted pupils

Nicole Wills

Vedoucí práce: PhDr. Monika Kadrnožková, Ph.D.

Studijní program: Speciální pedagogika

Studijní obor: B SPPG 2

2023

Odevzdáním této bakalářské práce na téma Pohybově nadaní žáci potvrzuji, že jsem ji vypracovala pod vedením vedoucího práce samostatně za použití v práci uvedených pramenů a literatury. Dále potvrzuji, že tato práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

Praha 17.4.2023

Děkuji PhDr. Monice Kadrožkové, Ph.D. za odborné vedení práce, věcné připomínky, dobré rady a vstřícnost při konzultacích a při vypracování bakalářské práce. Dále bych chtěla poděkovat respondentům, kteří se zúčastnili mého výzkumu.

ABSTRAKT

Bakalářská práce se zabývá pohybově nadanými žáky na základních školách a osmiletých gymnáziích ve Středočeském kraji. Vymezuje pojmy jako nadaný žák, talent a dvojitá kariéra, definuje pohybové nadání v oblasti endogenní a exogenní. Dále jsou v teoretické části vymezeny způsoby vyhledávání pohybově nadaných, péče o pohybově nadané, včetně specifík vzdělávání pohybově nadaných. Praktická část se zaměřuje na pohybově nadané žáky vzdělávané na základních školách a osmiletých gymnáziích ve Středočeském kraji. Cílem výzkumu je zjistit, jaké jsou dopady pohybového nadání žáků na vzdělání, zdali je žákům s pohybovým nadáním ve škole poskytnuta dostatečná podpora a jak probíhá komunikace mezi školami a pohybově nadanými žáky, potažmo jejich rodiči. Kvalitativní výzkum formou případové studie byl zpracován otevřeným kódováním polostrukturovaných rozhovorů. Bylo zjištěno, že hlavními dopady na vzdělávání jsou zvýšená absence a k ní se vážící vyčleňování z kolektivu. Podpora pohybově nadaným žákům ve škole převážně není poskytována a ani pohybově nadanými není vyhledávána. Výstupem práce je soubor doporučení, která poskytnou škole možnosti pro zlepšení podpory pohybově nadaných žáků a zároveň poskytnou rodičům pohybově nadaných žáků možnosti podpory, které mohou od školy žádat nebo se na kterých se mohou sami podílet.

KLÍČOVÁ SLOVA

pohybově nadaný žák, identifikace pohybového nadání, sport, základní škola, osmileté gymnázium, kvalitativní výzkum

ABSTRACT

The bachelor thesis deals with athletically gifted pupils at primary schools and eight-year gymnasiums in Central Bohemia region. It outlines terms like gifted pupil, talent and dual career. It defines athletically gifted in areas endogenous and exogenous. Furthermore, in the theoretical part there are ways of searching for athletically gifted and caring for athletically gifted including specifics of education of athletically gifted. Practical part focuses on athletically gifted pupils educated at primary schools and eight-year gymnasiums in Central Bohemia region. The aim of the research is to find out what are the effects of athletic giftedness of pupil to education, whether there is enough support provided to athletically gifted pupils and how communication works between schools and athletically gifted pupils by extension with their parents. Qualitative research in the form of a case study was processed by open coding of semi-structured interviews. It was found that the main effect on education is excessive absence and to that related exclusion from the collective. Support of athletically gifted pupils in schools predominantly isn't provided, and also not searched for by athletically gifted pupils. The output of the thesis is a set of recommendations that provides possibilities for schools to improve support of athletically gifted pupils, and also provides possibilities, that parents of athletically gifted pupils can ask for from schools or also do by themselves.

KEYWORDS

athletically gifted pupil, identification of athletic giftedness, sport, primary school, eight-year gymnasium, qualitative research

Obsah

Úvod	7
1 Vymezení terminologie	9
2 Činitele determinující pohybové nadání.....	10
2.1 Endogenní (vnitřní) činitele – vrozené dispozice a vlastnosti	10
2.1.1 Genetické podmínění nadání	10
2.1.2 Biologické podmínění pohybového nadání	11
2.1.3 Psychologické podmínění pohybového nadání	14
2.2 Exogenní (vnější) činitele	17
3 Práce s pohybově nadaným	18
3.1 Vyhledávání pohybově nadaných	19
3.2 Péče o pohybově nadané	21
3.3 Péče o pohybově nadané po ukončení kariéry	22
4 Vzdělávání pohybově nadaných	23
5 Zajímavosti o pohybovém nadání.....	26
5.1 Sportování se znevýhodněním	27
6 Praktická část.....	28
6.1 Výzkumný problém a výzkumné otázky	28
6.2 Plánování kvalitativního výzkumu	28
6.3 Volba případu a výběr výzkumného vzorku.....	28
6.4 Respondenti	29
6.5 Sběr dat	31
6.6 Analýza dat	32
6.7 Vyhodnocení dat	32
6.8 Zodpovězení výzkumných otázek	38

7	Doporučení	41
8	Diskuze	43
9	Závěr	44
	Seznam literatury	46
	Přílohy	50
	Seznam příloh	Chyba! Záložka není definována.

Úvod

Téma pohybově nadaní žáci bylo vybráno z důvodu nedostatečného diskutování tématu pohybového nadání. Specificky bude práce zaměřena na přístup k pohybově nadaným žákům na základních školách a osmiletých gymnáziích. Obecně nadaným žákům není dostatečně poskytována podpora a nadání pohybové, manuální, umělecké nebo sociální je v poskytování podpory velmi upozadřováno. Téma jsem si také vybrala z důvodu velkého množství pohybově nadaných dětí, žáků a studentů v mém okolí z důvodu cvičitelské činnosti v Sokole.

Teoretická část se týká vymezení pohybového nadání a talentu. Ve druhé části se zabývá činiteli definujícími pohybové nadání. Endogenními činiteli, od genetického podmínění přes kondiční faktory, technické dovednosti a problematiku biologického a sportovního věku až po kognitivní schopnosti a osobnostní faktory. Exogenními činiteli, tedy vším, co přichází do styku s pohybově nadaným, to jsou věci, jevy a lidé, převážně pedagogové, rodiče a trenéři. Třetí část se zabývá prací s pohybově nadanými, do této kategorie spadá vyhledávání pohybově nadaných včetně nástrojů, testových baterií a způsobů vyhodnocení. Patří sem i organizace a lidé zabývající se touto činností a péče o pohybově nadané, včetně péče po ukončení kariéry. Čtvrtá část je zaměřena na vzdělávání pohybově nadaných na sportovní střediska, sportovní centra a vrcholová sportovní centra. Program dvojí kariéry, který umožňuje souběžné vzdělávání a sportovní kariéru. A institucionální péči včetně vyhlášky č. 27/2016 Sb. o vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a žáků nadaných. V páté kapitole budou zmíněny zajímavosti o pohybovém nadání a otázka sportování se zdravotním znevýhodněním včetně dyspraxie.

Praktická část bude vyhotovena formou kvalitativního výzkumu specificky případovou studií. Výzkum bude prováděn se žáky ze základních škol a osmiletých gymnázií ve střeďočeském kraji. Všichni respondenti budou záměrně voleni ze sokolské jednoty T.J. Sokol Říčany a Radošovice. Cílem výzkumného šetření bude zjistit, jaký je přístup k pohybově nadaným žákům na základních školách a osmiletých gymnáziích. Práce by měla vést k porozumění žitého světa pohybově nadaných žáků, jejich strastí i jejich radostí. V procesu vzdělávání nejsou jediným cílem dosažené znalosti, ale také vytvořené sociální

vztahy. Výstupem práce je zpracování doporučení, ze kterého mohou čerpat jako pedagogové, tak i rodiče, aby poskytli žákovi s pohybovým nadáním co nejlepší podporu.

1 Vymezení terminologie

Nadání je podle Maříkové et al. (1996) pozitivní seskupení vloh, které se projevilo a dále může být rozvíjeno v talent. Při diagnostice nadání je velmi náročné odlišit naučené schopnosti od prvků nadání. V některých publikacích je nadání synonymem pro talent. **Vlohy** jsou dle Periče (2006) vrozený základ jednotlivce, který umožňuje do budoucna dosáhnout mimořádných a specializovaných schopností. V nepříznivé situaci se vlohy nemusí vůbec projevit, např. obyvatel na Kanárských ostrovů má vlohy k lednímu hokeji, ale nikdy se nedostane na led, vlohy se tedy neprojeví. Za **mimořádné nadání** se podle vyhlášky č. 27/2016 Sb. považuje rozložení schopností, díky němuž je možno dosáhnout mimořádné úrovně jak v celém okruhu činností, tak i v konkrétních oblastech, kam spadá i mimořádné pohybové nadání.

Talent je podle Periče (2019) příznivé seskupení vloh a prostředí vřadící se k činnosti, kterou chceme vykonávat. Seskupení morfologických, fyziologických a psychologických dispozic. Uskupení všech potřebných znaků pro dosažení nejvyššího stupně výkonnosti (funkční, motorické, sociální, somatické, morfologické, psychické aj.) **Talentovaný sportovec** je podle Úředního věstníku Evropské unie z roku 2013 jedinec, který je pohybově zaměřenou organizací, řídicím orgánem nebo státem považován za jedince s možností dosáhnout vrcholové úrovně ve sportu. **Vrcholový sportovec** je podle Úředního věstníku Evropské unie z roku 2013 takový sportovec, který má podepsanou profesionální sportovní smlouvu, nebo je takto označován sportovní organizací, řídicím orgánem nebo státem na základě svých výsledků.

Dvojitá kariéra se podle Úředního věstníku Evropské unie z roku 2013 rozumí vhodné podmínky pro sportovce naplňovat jak svou sportovní kariéru, tak se i vzdělávat nebo pracovat bez větších problémů. Dvojitá kariéra se snaží zamezit potřebě sportovce se rozhodnout mezi sportovní kariérou a vzděláváním potažmo prací a zamezit problematice vstoupení na trh práce po ukončení sportovní kariéry.

Motorický kvocient podle Vičara (2018) mohl být analogií inteligenčního kvocient, určoval by míru motorických dovedností a pohybový talent. Obecný pohybový talent

zahrnuje pochopení, proč a jak se věci hýbou, schopnost naučení se a předvedení pohybu, rovnováhu, jemnou i hrubou motoriku, obratnost a smyslové vnímání.

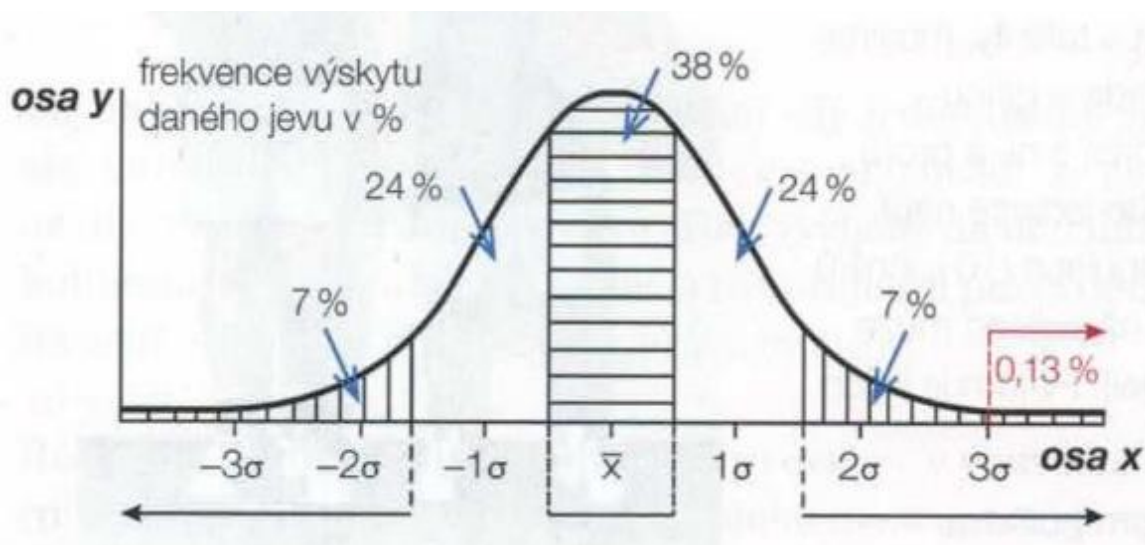
2 Činitele determinující pohybové nadání

Při vyhledávání pohybového nadání hodnotíme dvě oblasti jedince. Oblast endogenní, která je zaměřena na vnitřní podstatu osobnosti jedince, na dispozice a vlastnosti, které mohou být vrozené, nebo dědičné. A oblast exogenní, ta se zaměřuje na vnější podstatu osobnosti jedince, především na prostředí, jak užší (rodina, klub apod.), tak i širší (bydliště, kulturní a politické zázemí apod.).

2.1 Endogenní (vnitřní) činitele – vrozené dispozice a vlastnosti

2.1.1 Genetické podmínění nadání

Graf G1 ukazuje četnost pohybového nadání. Na ose x se promítá hodnota jevu a na ose y procentuální zastoupení ve společnosti. Pokud tento graf budeme interpretovat jako četnost nadání v populaci zjistíme, že za nadané se považují osoby od úrovně 3σ , což je 0,13% populace. V centrální oblasti označenou \bar{x} s horizontálním šrafováním se nacházejí hodnoty, které jsou charakteristické pro normální neboli průměrnou populaci. Odchytky od průměru jsou znázorněné na levé i pravé straně od průměrné populace. Pokud se zaměříme na okrajové části grafu narazíme na vertikální šrafování, v této části jsou odchytky ještě větší. Maximální odchytky jsou zaznamenané na úrovních -3σ a 3σ . Na levé straně od centra se určitý jev vždy snižuje a na pravé straně zvyšuje. (Perič, 2006)

Graf č. 1. Četnost pohybového nadání. (Perič, 2019, s. 37)

2.1.2 Biologické podmínění pohybového nadání

Důležitost zdravotního stavu u pohybově nadaných

Při posuzování pohybového nadání je podle Kučery (1986) důležité posoudit zdravotní stav, tedy poruchy vrozené, tak i získané. Správná funkce soustavy dýchací, oběhové, oporové a pohybové je pro sportovce nejdůležitější. Vhodné je se zaměřit i na potencionálně skryté poruchy, které by mohly mít i fatální následky. Poranění pohybově nadaných jsou často spojeny s vazy nebo šlachami, které jsou ze 75 % tvořeny kolagenem. Je několik onemocnění, které vznikají mutací genu kolagenu, nebo enzymů zpracovávajících kolagen. Obecně se ve společnosti můžeme setkat s tvrzením, že „vrcholový sport vede k invaliditě“. Vrcholové sporty tedy s sebou logicky přinášejí určité riziko zranění, na druhou stranu právě proto jsou sportovci dobře trénováni a mají přístup k velmi kvalitní péči v případě zranění a následné rekonvalescence.

Somatotyp a tělesná výška pohybově nadaných

U jedinců starších osmi let biologického věku lze dle Vičara (2018) s velkou přesností určit výšku jedince v dospělosti, což může být pro identifikaci nadaných výhodné. Somatotyp s takovou přesností jako tělesná výška určit nelze. Somatotyp není u pohybového nadání rozhodující faktor, což lze posoudit na příkladech olympijských vítězů, kteří se somatotypem odlišovali od tabulkových předpokladů pro určitý sport. S tréninkem se

somatotyp mění, mění se rozložení svalů i tuku v těle. Mezi morfologické a antropometrické parametry dále řadíme hmotnost, proporcionalitu, složení těla a držení těla

Fyziologické ukazatele ovlivňující pohybové nadání

Hodnotí tzv. **trénovatelnost**, jak dlouho je jedinec schopný trénovat a jak dlouho poté musí regenerovat. Některé sporty mají vyšší intenzitu zatížení, proto na fyziologický faktor musíme pohlížet při volbě sportu, kvůli nízké reliabilitě však není vhodné tyto hodnoty použít pro identifikaci. Hodnoty fyziologického ukazatele jsou vrozené, jsou ale pozitivně ovlivněny tréninkem a negativně ovlivněny nezdravým životním stylem např. kouřením, pitím alkoholu a stresem. **Oxidační kapacita** je množství O₂, které lze za jednotku času dodat do periferních orgánů a do kosterního svalstva pro udržení svalového tonu během intenzivního cvičení. Oxidační kapacitu lze měřit a zvyšovat tréninkem. (Vičar, 2018)

Technické dovednosti determinující zaměření pohybového nadání

Do technických dovedností podle Březiny a Periče (2019) spadají **pohybové dovednosti**, tzn. všechny pohyby, které nejsou tělu vlastní, ale jsou naučené, **sportovní dovednosti**, tedy pohybové dovednosti spjaté s určitým sportem a **manipulační dovednosti**, dovednosti užívat pomůcky ke sportu.

Kondiční faktory determinující zaměření pohybového nadání

Mezi kondiční faktory podle Březiny a Periče (2019) řadíme **vytrvalost** (schopnost dlouhou dobu vykonávat aktivity s nízkou intenzitou a schopnost překonat únavu), **rychlost** (schopnost krátkou dobu vykonávat aktivitu s vysokou intenzitou, sílu, schopnost užití svalů pro překonání vnějšího odporu), **koordinace** (schopnost řídit a regulovat více pohybů) a **kloubní pohyblivost** (využití maximálního kloubního rozsahu). Tyto kondiční faktory mají vliv na rozvoj sportovního nadání.

Podle Šimonka (2005) jsou kondiční faktory geneticky určené: vytrvalost z 95 %, rychlost z 90 %, odrazová výbušnost a rychlost reakce z 85 % a lokální vytrvalost a kloubní pohyblivost z 50 – 60 %.

Odlišný věk dětí podle různých kritérií

Jistě není složité určit věk podle data narození, tedy kalendářní věk, ale toto není jediný věk, který dokážeme určit. Posouzení různých věků dítěte je důležité pro schopnost

identifikace nadání a také pro tvorbu následného tréninkového plánu. V následující kapitole se budeme zabývat problematikou určování biologického a sportovního věku a jejich využitím.

Biologický věk

Každý jedinec má podle Periče (2019) osobní tempo biologického vývoje, který vychází z genetických předpokladů, hormonálního působení. Biologický věk je také ovlivněn prostředím a vlivy prostředí jako je výživa či nemoci, ostatní vlivy jsou stále neznámé. Znat biologický věk jedince je ve sportu velmi důležité pro stanovení tréninkového plánu a pro zahájení silového tréninku. Vědomí biologického věku je důležité při stanovování míry pohybového nadání jedince. Velmi nadaný biologicky retardovaný jedinec může být hodnocen hůře než méně nadaný biologicky akcelerovaný jedinec. Je důležité brát v potaz též mentální stav jedince, který může ovlivnit jeho schopnosti a dovednosti v oblasti pohybu. Biologický věk je vhodné hodnotit z co nejvíce úhlů. Vhodné je nejdříve porovnat úroveň výšky a hmotnosti jedince s normou daného věku. Následně vyhodnotit pohlavní věk a proporcionální věk a pro úplnou přesnost kostní věk s přihlédnutím k negativním dopadům rentgenového záření. Pro zpřesnění biologického věku je možné ještě vyhodnotit zubní věk nebo poměr intracelulární BCM a extracelulární ECM hmoty. **Biologická akcelerace a retardace** jsou podle Vičara (2018) pojmy užívané ve všech oblastech biologického věku, označují postavení biologického věku oproti kalendářnímu věku. Akcelerace označuje, že je jedinec více vyspělý. Retardace naopak označuje zpomalení, opoždění oproti kalendářnímu věku. Tělesná **výška a hmotnost** mohou být podle Vičara (2018) jedněmi ze základních orientačních ukazatelů biologického věku. Výška se porovnává s tzv. normogramy, které znázorňují normalizovaný vývoj v určitém věku. Hmotnost se nehodnotí ve vztahu ke kalendářnímu věku, ale k tělesné výšce jedince. Pokud se výsledky negativně odchyľují od normy, hovoříme o biologické retardaci, pokud se od normy odchyľují pozitivně, hovoříme o akceleraci. Biologickou akceleraci a retardaci můžeme podle Březiny (2019) hodnotit porovnáním aktuální tělesné výšky a s normogramy. Nejprve orientačně stanovíme předpokládanou výšku v dospělosti predikční rovnicí z výšky rodičů. Rovnice pro chlapce je $\text{výška otce} + (\text{výška matky} * 1,08):2$, pro dívky $((\text{výška otce} * 0,923) + \text{výška matky}):2$. Dále stanovíme pásmo, ve

kterém by se dítě mělo vyskytovat v dospělosti a pásmo ve které se vyskytuje aktuálně. Pokud se bude výška odchylovat, mluvíme o akceleraci nebo retardaci. Stupeň rozvoje **sekundárních pohlavních znaků** se podle Periče (2006) u chlapců zjišťuje vývojem penisu a axilárního ochlupení neboli ochlupení v podpaždí. U děvčat se zjišťuje ze stupně vývoje prsou a z pubického a axilárního ochlupení. U děvčat se také bere v potaz věk, ve kterém dochází k první menstruaci. Je mnoho různých škál, se kterými je možno porovnávat pohlavní věk, nejčastěji se užívá škála 0-4, kde 4 je velmi vyvinuté, jinak řečeno zralý stupeň a 0 je málo vyvinuté nebo nevyvinuté. Stupeň **osifikace kostí** se podle Periče (2019) zjišťuje pomocí rentgenového snímku. Snímek se dělá z konců kostí, z tzv. epifyzárních jader. Snímek se může dělat z jakékoli kosti, nejčastěji se snímek dělá ze zápěstí, kde je velké množství krátkých i dlouhých kostí. Snímek osifikace jader se porovná s normálem, který se nachází v atlasu rentgenových snímků ruky. Při zjišťování kostního věku je důležité zamyslet se nad tím, zda je zjištění osifikace kostí opravdu nezbytné s ohledem na negativní vliv rentgenového záření. Prořezávání druhých zubů je podle Periče (2006) nejčastější ve věku 6-14. Hodnotí se, jaké druhé zuby jsou již prořezané a jaké se ještě neprořezaly, tato informace se porovná s tabulkou normálního prořezání.

Sportovní věk

Doba, po kterou se jedinec věnuje sportu. Často bude mít větší výhodu jedinec, který má vyšší sportovní věk. Sportovně nadaní jedinci mohou často rychle dosáhnout sportovních schopností osob s vyšším sportovním věkem. (Perič. 2019)

2.1.3 Psychologické podmínění pohybového nadání

Může se zdát, že jedinou částí pohybového nadání jsou fyzické predispozice, ovšem není tomu tak. Intelekt a kognitivní vývoj dítěte hraje významnou roli ve sportování, v některých sportech je rozumová úroveň psychiky dítěte důležitější než v jiných, ale vždy má ve sportu své uplatnění. Psychika často odlišuje hvězdy od průměrných, právě psychika často tvoří velkou část přechodu z průměru do nadprůměru.

Kognitivní schopnosti a IQ pohybově nadaných

Kognitivní schopnosti jsou vrozené, tedy se předpokládá, že stabilní v čase, mezi kognitivní schopnosti se řadí postřeh, pozornost, kreativita, schopnost učení se atd. Kodým (1977), který se věnoval longitudinálnímu výzkumu v oblasti intelektuálních schopností pohybově nadaných dětí sestavil experimentální soubor ze žáků tříd základní školy pro pohybově nadané děti: 20 chlapců ze třídy zaměřené na lední hokej, 10 chlapců a 18 dívek ze třídy zaměřené na sportovní gymnastiku a kontrolní soubor složený z 20 chlapců z paralelní běžné třídy. Výzkum byl zaměřen na dvě hlavní období na počátku vzdělávání v 6. třídě a na konci vzdělávání v 9. třídě. Při výzkumu bylo zkoumáno 10 oblastí (informace, porozumění, čísla, počty, podobnosti, uspořádání, doplňování, kostky, skládání, symboly). Výsledky výzkumu přinesly zjištění, že se u pohybově nadaných dětí vždy liší struktura inteligence. V procesu specializovaného učení se mění vliv inteligence a sportovní výkonnosti, tedy se zvyšováním sportovní výkonnosti se zvyšuje i inteligence. Inteligence se u různých sportovních výkonů liší, jak hodnotově, tak strukturou. Změna školního prospěchu ve vztahu ke sportovní výkonnosti je nevýznamná. Výsledky ukázaly, že žáci s nižším intelektem často ve sportovním výkonu dlouhodobě stagnují.

Osobnostní faktory ovlivňující pohybové nadání

Mezi faktory osobnosti podle Vičara (2018) se zpravidla řadí **temperament, charakter a sociální začlenění**. Do kategorie temperamentu řadíme tyto typy osobností flegmatik, choleric, melancholik a sangvinik. V kategorii charakter je pohled zaměřen na tzv. naučené schopnosti, které mohou mít vliv na dodržování tréninkového plánu. Sociální zaměření se podle Periče (2019) dělí na introverzi (zaměřené na sebe) a extroverzi (zaměřené na společnost), u osob se sníženou schopností sociálního začlenění je více náročné projevení pohybového nadání. Jedním z hlavních faktorů může být právě jejich společenská izolovanost od příležitostí se pohybově projevit, snížená sebedůvěra vedoucí k obavám z kritiky či nedostatečná motivace. Zohlednění těchto faktorů je důležité pro vytvoření vhodného tréninkového plánu. Pro určité sporty mohou být často osobnostní rysy přínosem, ale nejsou prioritní podmínkou. Mezi faktory negativně působící na pohybově nadané řadíme, sníženou schopnost sociálního začlenění, agresivitu a flegmaticnost.

Vnitřní motivace pohybově nadaných

Motivaci lze zařadit mezi činitele exogenní i endogenní. Motivace je jedním z faktorů pohybového nadání. Jedinec, ač pohybově nadaný, se bez motivace nikdy nestane sportovním talentem. Děti mají potřebu sportovat a pohybovat se, proto je v raném věku dobré nechat pracovat vnitřní motivaci. Každý jedinec má motivaci jinak nastavenou a směřuje k jiným cílům, někdo sportuje pro dosažení vrcholného výkonu, jiný sportuje pro radost. (Fischer et al., 2017) Podle Blažejce (2019) je základní podmínkou vnitřní motivace neboli sebemotivace respektování svých vlastních potřeb. Projevem motivace je jednání jedince, za jednání lze považovat vše, co člověk činí. Vnitřní motivace staví na vášni k dosažení výsledků. Třemi důležitými podmínkami sebemotivace jsou kompetence, příslušnost a svébytnost. Kompetence je možnost přijímat nové výzvy, pokořit své vlastní hranice nebo rozšířit své možnosti. Dětem by měla být poskytována možnost svobodně si volit. Příslušnost, tedy potřeba někam patřit, být členem nějaké sociální skupiny například trenéři mohou pocít příslušnosti prohlubovat zájmem o děti v širším měřítku. Svébytnost je možnost svobodně se projevovat, dle vlastních hodnot a zájmů. Sebemotivace může být jak racionální, tak i emoční. Vnitřní motivaci můžeme dělit na pozitivní a negativní, pozitivní je například spokojenost, seberealizace a odhodlání, negativní naopak například strach, nuda, potřeba se vyhnout neúspěchu nebo ponížení.

Důležitost taktiky u pohybově nadaných

Faktorem taktiky je podle Březiny (2019) schopnost správně reagovat v určitých situacích. Taktika je u pohybově nadaných velmi důležitá při kolektivních sportech, kde jsou hlavními body komunikace se spoluhráčem (v tomto bodě se velmi negativně projevuje introverze), předpověď činnosti soupeře a reakce na ni. Na faktory taktiky je velmi důležité pohlížet při tvorbě družstva. Při tvorbě družstva je důležité zastoupení různých hráčů i podle schopnosti rychlých taktických plánů a rychlého vykonání taktických plánů. Hráči se dělí do čtyř skupin, střelci, dirigenti, dělníci a „raplové“. **Střelci** jsou charakterističtí schopností skórovat body, a to často díky své dynamičnosti. **Dirigenti** jsou po sportovní stránce často jedni z nejhorsích v družstvu, ale dokážou velmi dobře řídit družstvo, mají nejlepší periferní vidění a schopnost analyzovat situaci a nalézt rychlé řešení. Málokdy se zapojují do osobních soubojů, u této skupiny je schopnost taktického myšlení na vysoké

úrovni. **Dělníci** nemají schopnost vymýšlet postupy, řídí se striktně pokyny trenérů a dirigentů. Sportovně jsou často nejlepší z družstva, mají velmi dobrou kondičku a jsou velmi pracovití a spolehliví, napravují chyby ostatních. „**Raplové**“ jsou odchylkou od typických dělníků, plní úkoly rozhodčích a dirigentů, a to taktické se zaměřením na destrukci, šarvátky a osobní souboje. (Wattie et al., 2017)

2.2 Exogenní (vnější) činitele

Mezi vnější činitele se řadí vše, s čím jedinec přichází do styku, jsou to lidé, věci a jevy, toto vytváří tzv. prostředí. Prostředí formuje psychiku jedince, osobnost a vědomí. Zásadní vliv má na jedince rodina, která má výchovnou funkci.

Funkce pedagogů při identifikaci a rozvoji pohybově nadaných

Podle Kodýma et al. (1978) je základním pojetím sportovních schopností z hlediska výchovy stanovisko, že každý má schopnost se motoricky učit, z čehož plyne, že je schopen se pohybově zlepšovat a účelně využívat psychologické schopnosti, například v oblasti taktiky. Za prvotní část pohybového vývoje je považována v mateřské škole oblast rámcového vzdělávacího programu *Dítě a jeho tělo*, kde dochází k rozvoji lokomočních a nelokomočních činností a činností manipulačních. Za následnou více specializovanou činnost je považována ve školách. Tělesná výchova je v raném období nesilnější vnější činitel, který ovlivňuje sportovní úspěšnost. Na pohybové nadání mají nepochybně vliv i sociální okolnosti, které jsou často nejvýznamnější právě v oblasti výchovy a vzdělávání. Z pedagogického hlediska je nejdůležitější motivace k činnostem a rozvoj zájmů a postojů. Jedním z hlavních pedagogických úkolů v této oblasti je rozpoznání předpokladů sportovní úspěšnosti a předvídání vývoje. Dacica (2015) z Rumunska, která se věnovala formativní roli tělesné výchovy poukazuje hlavně na důležitost atraktivity a různorodosti sportovních činností v rámci tělesné výchovy, a na potřebu poskytnout žákům možnost sportování v rámci volného času. Výzkumem zjistila, že pouze 13 % žáků si myslí, že je důležité sportovat mimo tělesnou výchovu s rodinou, a to hlavně z důvodu, že rodiny nepodněcují společné sportování, nebo jsou dokonce i proti němu.

Vliv motivace a okolí na pohybově nadané

Pro sportovně nadané je vnější motivace a pozitivní klima velmi důležité. Hlavními faktory vnější motivace u pohybově nadaných jsou rodina, přátelé, škola a klub. V rodině je vhodné dítě pozitivně motivovat a udržovat stabilní zázemí, nebezpečné mohou být tři modely chování rodiny. Prvním je přehnaná zainteresovanost, druhým je přehnané ochraňovatelství a třetím je nezájem. Mezi pozitivní vnější motivaci lze podle Blažeje (2019) zařadit například pochvaly, povzbuzování a nominace, naopak mezi negativní například pokuty, ponižování a deadlines. Jedním z faktorů udržení pohybového nadání je pozitivní přístup v klubu, interakce a podpora. Vždy je pro pozitivní podporu dítěte důležité klást důraz více na prožitek ze samotné hry než na výhru či prohru. V egocentrickém prostředí pohybově nadaný ztrácí potřebu propojení s okolím a podpory okolí. (Knight et al., 2017) Na děti často z okolí působí psychologický tlak, což je síla vyvolaná jednou osobou vůči osobě druhé s cílem přimět druhou osobu něco vykonat. 63 % procent vyvíjeného tlaku mají na děti jejich rodiče. V různých rodinách a kulturách je na tlak vyvíjený na děti pohlíženo jinak, přičemž práva dětí a jejich psychické zdraví by měly být pokaždé na prvním místě. (Perič, 2006) Kamevéda je komplexní multirozvojová výchova, kterou vytvořil otec Pavla Zacha, který chtěl ze svého syna vychovat hráče NHL. V praxi se jedná o maximální soustředění energie pro dosažení maximálního výsledku. Proces začal již v těhotenství, kdy matka upravila svou výživu a po narození se chlapci plně věnoval otec, který mu vytvořil souhrn cviků, současně se otec s chlapcem také učil a vedl ho k poctivosti. Dnes je Pavel Zach hráčem NHL a díky pozitivnímu výsledku má otec v rámci kamevédy mnoho následovníků. Ovšem ukažme si opak na českém fotbalu. Chlapec trénoval na juniorské akademii špičkového italského a posléze brazilského klubu. Tato velká finanční a časová oběť však nebyla výhodou, fotbalista ve světě nezaujal a posléze hrál za rezervu v ligovém týmu. (Novák, 2015)

3 Práce s pohybově nadaným

Selekce jedince není jediná část, na kterou lze práce s nadáním zúžit. Program výběru nejčastěji dělíme na tři části – rozpoznání nadání a jeho selekce, podpora nadání a vyhotovení tréninkového plánu a podpora nadání, pomoc při nastavení optimálního způsobu života. Před samotným výběrem musíme vytvořit model toho, jak by takový

nadaný sportovec měl vypadat. Klademe si základní otázky – z jakých oblastí se nadání skládá a jaká je jejich podstata, jaké jsou návaznosti mezi těmito oblastmi a jak jsou pro postup pohybového nadání důležité. Dalším krokem je určit výběrová kritéria a výběrovou metodu. Výběr může mít několik podob, mezi něž se řadí testy, škály, dotazníky nebo expertní hodnocení. Musíme vyhodnotit, jaké metody jsou vhodné pro vyhodnocení určitých oblastí nadání a jaké metody jsou věrohodné. Nakonec si sestavíme testovou baterii, která bude obsahovat všechno podstatné pro komplexní vyhodnocení nadání. Pro vyhledávání nadaných dětí lze použít již sestavené testové baterie, například testovou baterii podle Tůmy et al. (1979) nebo testovou baterii podle Netřebského (1996) a mnoho dalších. Testová baterie podle Tůmy et al. (1979) hodnotí jak psychické dispozice, tak tělesné dispozice pohybově nadaného dítěte. Mezi kritéria tělesná se řadí obratnost síla a pohyblivost. Prutkayová (2009) ve své diplomové práci hodnotila testové baterie a v průběhu výzkumu se jí nejlépe osvědčila právě testová baterie podle Tůmy et al. (1979). Testová baterie podle Netřebského (1996) mimo jiné obsahuje motorický test podle Jacíka, jehož základem jsou tři polohy, které se opakují v tomto pořadí leh na zádech, stoj, leh na břiše a stoj. Při vyhledávání nadání je nejdůležitější určit kde lze vyhledat pohybové nadání a kdo ho bude vyhledávat. Po nalezení nadání nastane fáze rozvoje nadání. V této fázi je potřeba nastavit tréninkový plán, požadavky trenéra. Také je zcela nezbytné vytvořit vhodné podmínky pro trénink a pro nejlepší naplnění potenciálu. V neposlední řadě se nesmí opomenout péče o pohybově nadané. Pohybově nadané je potřeba zabezpečit v životně důležitých oblastech, v oblasti materiálního zabezpečení a sociálního zázemí. Dále je potřeba vyhotovit předpoklad pro dosažení nejvyšších výkonů.

3.1 Vyhledávání pohybově nadaných

Základem vyhledávání pohybově nadaných jsou podle Periče (2019) dvě základní otázky, a to kde lze vyhledávat pohybově nadané a kdo vyhledává pohybově nadané. Nejlepším modelem by bylo centrálně testovat stejným způsobem všechny jedince určitého věku. V některých zemích je tento systém využíván, například na Slovensku testují děti v 1. a 3. třídě základní školy. K výběru nadání používáme **indikátor**, nástroj, kterým lze hodnotit a **kritérium**, výsledek, kterým lze posuzovat jedince. Při vytváření testových baterií je důležité určit **validitu** testů, která hodnotí platnost testování, zda určitý jev lze měřit a zda

je právě ta testová baterie složena z nevhodnějších testů. **Reliabilita** neboli spolehlivost určuje přesnost testu a případné chyby vzniklé při testování. Vhodnost testových baterií je možné zjistit **postdikčním** postupem, zjištěním dětské anamnézy vrcholových sportovců, nebo **predikčním** postupem, longitudinálním sledováním pohybově nadaných dětí – tento postup má větší validitu, ale velkou náročnost. Výběr lze provádět **pozitivně**, vybrání pouze nejlepších, nebo **negativně**, nevybrání pouze nejhorších. Pomocí třech modelů – **kompensační**, hodnotí dosažení bodů v celém testování, rozpoznává předpoklad dosažení maximálního výkonu, **konjunkční**, hodnotí dosažení bodů v každém testu zvlášť, rozpoznává vhodnost určitého sportovního odvětví, **disjunkční**, hodnotí jak dosažení bodů v celém testování, tak dosažení bodů v každém testu zvlášť, a je vhodný pro výběr jedince do specifického družstva. V praxi je vyhledávání pohybově nadaných prováděno 3 způsoby. **Formální institucionální** vyhledávání prováděné školami nebo kluby, kde všechny děti stejného věku podstupují stejné testování, díky kterému jsou identifikované pohybově nadané. **Nefornální institucionální** vyhledávání, kde vyhledávání pohybově nadaných není primárním cílem organizace, například zájmové kroužky, které se primárně věnují rozvoji pohybových schopností. V některých sportovních oblastech podle Vičara (2018) pracují osoby, které se věnují specificky vyhledávání pohybově nadaných dětí, tyto osoby často pracují pro určité kluby. **Sportovní agenti** se převážně věnují zastupování sportovců, věnují se také vyhledávání pohybově nadaných, kteří mají vysokou pravděpodobnost budoucí úspěšnosti ve sportu. **Scouti** se věnují vyhledávání pohybově nadaných pro určitý klub. Scouti vždy mají na starost určitou oblast, například střední Evropu a podle specifických požadavků týmu vyhledávají nejlepšího sportovce. Databáze Central scouting obsahuje záznamy, které sepíše scouti při nalezení pohybově nadaných v určité sportovní oblasti, v databázi je poté vytvořeno neoficiální bodově určené pořadí pohybově nadaných v dané oblasti. Scouti také sepisují neoficiální záznam pro potřebu klubu. Do centrální databáze se zaznamenávají mladí, právě nalezení sportovci, ale i starší sportovci, kteří z nějakého důvodu nebyli dříve objeveni. V některých soutěžích je poté prováděna volba sportovců do týmu, kdy první si volí nejhorší tým v soutěži.

3.2 Péče o pohybově nadané

V oblasti péče o nadané je nejdůležitější otázkou jejich zabezpečení. Některé sporty jsou finančně velmi náročné, z toho důvodu se může stát, že v sociálně slabších rodinách se jedinec se sportovními vlohami k určitému sportu nedostane a nadání se neprojeví. Pohybové nadání se také neprojeví u jedince, který žije v nepříznivých podmínkách pro rozvoj nadání. Jedinci, kteří vyrůstají v ústavní výchově nebo v náhradní rodinné péči mají možnost získat finanční podporu 5000 Kč na rok z ING Bank fondu Nadace Terezy Maxové dětem, na rozvoj pohybového nadání.¹ Pro děti ze sociálně slabých rodin funguje v některých městech Program Pět P, hlavní myšlenkou programu je propojit jednoho dospělého dobrovolníka s dítětem, kteří budou společně rozvíjet společné zájmy při setkáních každý týden.² Proto jsou podle Vičara (2018) tzv. **sportovní agenti**, kteří pohybově nadané vyhledávají a poskytují jim materiální zabezpečení pro rozvoj nadání. Agenti se o pohybově nadané starají pouze pod podmínkou podepsání smlouvy jedince s klubem, tyto smlouvy jsou podepsány zletilým jedincem nebo zákonným zástupcem jedince nezletilého. Tyto smlouvy ale mohou mít i několik nevýhod, hlavním problémem je, že se sportovci po podepsání smlouvy často stávají „majetkem klubu“. V některých věcech ztrácí práva na vlastní rozhodnutí například žák dostane od klubu zákaz jezdit na školní sportovní akce, aby se nezranil, jedinec si nemůže vybírat, na které závody pojede a na které ne, někdy nemají právo několik let opustit klub, nebo mohou opustit klub pouze po zaplacení pokuty atd., avšak podpis smlouvy nemusí mít jen negativní dopady. Po podepsání smlouvy s klubem jedinci často ztrácí motivaci ke vzdělání, orientují se převážně na sport a škola se stává okrajovou záležitostí. V souvislosti s velkou perspektivou vysokého sportovního výkonu je na jedince a na jejich bezprostřední okolí vyvíjen velký tlak. S tímto problémem je často spjaté i stěhování z místa bydliště do místa sídla klubu, které se často může nacházet i za hranicemi státu. Toto rozhodnutí sebou nese mnoho potenciálních problémů – sociální strádání (odloučení od rodiny a přátel), kulturní a jazykové odlišnosti a velký tlak na podání nejlepších výkonů. U sportovně nadaných jedinců je častá podřízenost zbytku rodiny, jak časově i finančně, tak často dochází i ke stěhování celých rodin. U mladých sportovců, kteří sport již dělají na vysoké úrovni,

¹ [ING Bank Fond Nadace Terezy Maxové dětem - NTMd \(nadaceterzymaxove.cz\)](http://INGBankFondNadaceTerezyMaxoveDetem-NTMd.nadaceterzymaxove.cz)

² [Program Pět P | TEMPERI o.p.s. \(tempericb.cz\)](http://ProgramPětP|TEMPERI.o.p.s.(tempericb.cz))

například v týmu reprezentace může být hrozbou vysoké finanční ohodnocení, drtivá většina mladých sportovců s takto enormním finančním obohacením neumí zacházet, proto se často dostávají do vlivu negativních sociálních okolností, jako je alkohol, drogy nebo gamblerství, závislost může pro mladého sportovce mít fatální následky a může znamenat konec kariéry.

3.3 Péče o pohybově nadané po ukončení kariéry

V určité fázi stagnace, či nedostatečného rozvoje může dojít podle Periče (2006) k **fluktuaci**, vyřazení jedince ze skupiny nadaných, tedy i z klubu, což znamená konec kariéry. V této fázi je i nadále potřeba jedinci poskytnout péči, tato fáze je velmi náročná jak pro jedince samotného, tak i pro jeho nejbližší okolí. Jedinec ztrácí svůj životní cíl a je potřeba poskytnout pomoc při opětovném začlenění do společnosti a nalezení nového smyslu v životě. Dále je potřeba těmto lidem poskytnout možnost vzdělání, rekvalifikačních kurzů a podporu při vstupu na trhu práce.

4 Vzdělávání pohybově nadaných

Dvojitá kariéra se rozumí situace, ve které se vrcholný či nadaný sportovec věnuje jak sportu, tak i vzdělávání nebo práci. Problematice dvojitá kariéra se věnuje Evropská unie, která v roce 2004 dělala výzkum v některých evropských zemích, v rámci něhož zkoumala, jaká je funkčnost dvojitá kariéra a v roce 2013 vydala Evropská unie pokyny ke dvojitá kariéra. Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, olympijský výbor a Česká obec sokolská na toto téma reagovali vydáním podkladů pro veřejnou rozpravu k návrhu zákona o podpoře sportu, ve které se věnují mimo jiné také dvojitá kariéra.

Funkčním programem dvojitá kariéra by se sportovci měli vyvarovat potřebě volit mezi sportem a vzděláním potažmo prací. Dvojitá kariéra je důležitá pro zapojení sportovců po ukončení kariéry na trh práce. Dvojitá kariéra zahrnuje velké množství podpory, která může být sportovcům poskytována, jak ze strany státu a jiných sporty podporujících organizací, tak ze strany vzdělávacích institucí. Jde například o finanční podporu, zřízení škol či tříd pro pohybově nadané, speciální programy na vysokých školách i upravené podmínky v podobě individuálního plánu studia na vysoké škole. Škola může pohybově nadanému žákovi či studentovi například upravit rozvrh, termíny zkoušek, termíny odevzdání prací a tak dále. Některé evropské státy poskytují pohybově nadaným finanční podporu v podobě grantů, o které si mohou zažádat. Tyto granty jsou poskytovány sportovcům po ukončení kariéry na vzdělávání v rámci vysokých škol. Sportovci po ukončení kariéry často zastávají práci fyzicky náročnou například v armádě, u policie nebo u hasičů. (Winter, P. et al., 2003)

Profesorka Eyre (2013) z Oxfordu, která se věnuje vysoce výkonnostnímu učení, vymezila jedenáct nejdůležitějších faktorů pro efektivní učení nadaných. Jsou jimi profesionální vedení, sdílené vize a cíle, vhodné prostředí pro učení, soustředěnost, účelné učení, vysoká očekávání, spravedlnost, sledování pokroku, domácí příprava, práva a povinnosti žáků a vhodná organizace výuky. Za hlavní nepokládá vytvoření specializované výuky pro pohybově nadané, ale vytvoření kvalitního výukového plánu pro všechny, ve kterém lze části nepatrně obměnit podle individuálních potřeb. Poskytování speciálních programů pro

pohybově nadané je pro tyto děti jistě pozitivní, ale to není jediné, čemu se při specializování výuky musíme věnovat. Důležité jsou také děti nenadané, u kterých by mohl výkon naopak klesat, například z důvodu nedostatečných finančních prostředků školy nebo nedostatečné péče ze strany pedagogů. Ovšem některé specializované programy mohou být s lehkou úpravou vhodné i pro intaktní žáky.

Institucionální péče o jedince se sportovním nadáním je zajišťována koncepcí státní podpory MŠMT, vyhláškou MŠMT ČR, zákonem č. 561/2004 Sb., zákonem č. 27/2016 Sb. a soukromými institucemi. Celostátně jsou zřízena sportovní střediska, sportovní centra mládeže a vrcholná sportovní centra.

Sportovní střediska se věnují jedincům ve věku od 10 do 15 let a do roku 2007 se označovala jako „sportovní třídy“. Hlavním cílem středisek je všestranný rozvoj dětí a vytvoření dostatečné sportovní základny dětí. V úzce stanoveném okruhu sportů bude probíhat identifikace pohybově nadaných již u dětí od 6 let. Do budoucna je koncepcí státní podpory předpokládáno rozšíření těchto středisek.

Sportovní centra mládeže se věnují jedincům od 15 do 19 let, tedy o sportovce v dorostenecké a juniorské kategorii. Do této oblasti spadají osmileté a čtyřleté obory na gymnáziích se sportovní přípravou (Rámcový vzdělávací program pro gymnázia se sportovní přípravou), které jsou zřizovány krajskými úřady. Zaměřují se na rozvoj specializovaných sportovních schopností pro určitý sport.

Vrcholná sportovní centra mládeže se věnují věkové skupině 19-23 let. Tato centra se zaměřují na nároky s přestoupením do seniorské oblasti, dostudování střední školy a nastoupení na vysokou školu.

Dle vyhlášky č. 27/2016 Sb. podle §27 jsou za pohybově nadané žáky považováni žáci, kteří za dostatečné podpory v oblasti pohybu výrazně převyšují své vrstevníky. Míru žákova nadání hodnotí odborník v oblasti pohybu, jehož posudek je předán školskému poradenskému zařízení. Školské poradenské zařízení dále zkoumá specifika žáka, která mohou mít vliv na vzdělávání, podle nich zjistí vzdělávací potřeby žáka. Ředitel školy může vytvořit skupinu ve které se budou žáci s pohybovým nadáním z jednoho či několika ročníků vzdělávat. Nadaným žákům lze dle dovedností rozšířit vzdělání i mimo vzdělávací

plán. Žák s mimořádným nadáním se může podle **§28** a **§29** vzdělávat podle **individuálního vzdělávacího plánu**, který bere v potaz vzdělávací potřeby žáka. Na vypracování a dodržování individuálního vzdělávacího plánu dohlíží ředitel školy, individuální vzdělávací plán musí být vypracován do 1 měsíce od dodržení doporučení. Individuální vzdělávací plán vypracuje školské zařízení ve spolupráci s žákem a zákonným zástupcem. V individuálním vzdělávacím plánu se nachází výsledky vyšetření, způsob poskytování péče, úprava časová i obsahová, úprava hodnocení a zkoušek, výměna učebních materiálů. Nachází se zde také zvolení pedagogického pracovníka ve školském poradenském zařízení, se kterým škola komunikuje, pracovníka, který dohlíží ve škole na plnění individuálního plánu a pracovníků, kteří zajišťují plnění individuálního plánu.

Pohybově nadané děti mají ve vzdělávacím procesu konkrétní práva. Zákon č. **561/2004** Sb. ukotvuje v **§17** možnost rozšíření výuky a v **§18** možnost individuálního plánu pro sportovně nadané a pro sportovce, kteří jsou v reprezentaci České republiky.

5 Zajímavosti o pohybovém nadání

Pozitiva a negativa levostrannosti a zkřížené laterality u sportovně nadaných

Lateralita určuje prioritu užívání jedné hemisféry, jednoho párového orgánu (jedná se o končetiny, ale i o smyslové orgány). Můžeme tedy hovořit o levorukosti, levonohosti, ale i o levoookosti nebo levouchosti. Podle Vičara (2018) v populaci obecně převládá pravostrannost. Levákem je každý sedmý člověk, levostrannost může být často výhodou, hlavně z důvodu překvapení soupeře, například v boxu soupeř není zvyklý na útok z druhé strany, naopak v některých sportech je levostrannost nevýhodou, například při atletice, by pro levostranného běžce bylo lepší běžet opačně než pro pravostranného. U levostranných sportovců je častá flexibilita z důvodu, že jsou věci běžného života ve většině případů pravostranně orientované. Zkřížená laterality je v populaci velmi málo častá, znamená to, že jedinec motoricky užívá jednu stranu, ale smyslově druhou stranu, u dětí se to může často projevit nešikovností. Ovšem pokud jedinec tuto výjimečnost zjistí může ji velmi dobře ve sportu využít, největší výhodou je to u pálkových sportů. Rozpoznání laterality je pro sportovce velmi důležité pro určení nejvhodnějšího postavení. Lateralita se měří zkouškou laterality, která rozpozná dominanci určité strany a míru dominance. Lateralitou se zabývá výzkumník Loffing (2009), který hovoří o výhodě levostranných sportovců oproti pravostranným soupeřům. Hlavním důvodem je větší schopnost levostranných sportovců upravit svůj způsob hry podle pravostranného protihráče.

Zastoupení sportů u pohybově nadaných

Indonéský tým výzkumníků Sinurat a Tofikin (2021) zkoumal četnost pohybového nadání napříč různými sporty, zkoumaný vzorek tvořilo 30 dětí, které rády sportují. Výzkumná zjištění ukazují, že děti byly nadprůměrně nadané v těchto sportech: 23,3% sprinty, 23,3% pouliční sporty, 16,7% judo, 13,3% sporty obsahující skoky, 6,7% horolezectví, 6,7% vytrvalostní běhy, 3,3% koňské dostihy, 3,3% překážkové běhy, 3,3% skoky vysoké. Ovšem z této studie také vyšlo, že ne každé pohybově nadané dítě se věnuje oblasti, ve které je nadáno, často dělaly sport z jiné oblasti.

5.1 Sportování se znevýhodněním

Pohybové znevýhodnění neboli dyspraxie je často označována opakem nadání, podle mezinárodní klasifikace nemocí (MKN-10) je tato porucha označena jako Specifická vývojová porucha motorických funkcí. Dyspraxie neboli DCD se projevuje nemotorností, neobratností a nepochopením schopnosti pohybu samotného. Dyspraxie se dělí na dva typy – ideativní dyspraxie a ideomotorická dyspraxie. **Ideomotorická** dyspraxie je neschopnost provedení úkonu, jedinec často velmi dobře vysvětlí jeho podstatu, ale provedení je nemožné. **Ideativní** dyspraxie je neschopnost provést několik úkonů za sebou, samostatné úkony častou nejsou problém, problém je jejich spojení a pochopení posloupnosti úkonů. Do této skupiny můžeme zařadit i **ideomotorickou apraxii**, která se projevuje používáním částí svého těla, jako by se jednalo o vnější objekty. (Vičar, 2018) Roškotová (2010) navrhla ve své práci několik metod, které vedou k minimalizaci projevů dyspraxie, jednou z metod je trampolining. Trampolining vede k vnímání vlastního těla, rozvoji nervosvalové koordinace, prostorové orientace a sensorických dovedností. Skákání na trampolíně lze propojit s příběhem týkajícím se například letu ptáka, výšlapu na vysokou horu nebo naopak sestup do hlubiny oceánu.

Zdravotní znevýhodnění

V České republice i ve světě je poskytována velká podpora ve sportování osob se zdravotním znevýhodněním. Jsou pro ně organizována mistrovství České republiky i mistrovství světa v různých sportech. V České republice fungují sportovní svazy pro zdravotně postižené například Český svaz zrakově postižených sportovců³ nebo Český svaz mentálně postižených sportovců⁴. Jsou i jiné organizace, které podporují sport zdravotně znevýhodněných, například organizace Konto bariéry⁵. Nejvyšší metou pro zdravotně znevýhodněné sportovce je nominace do národního týmu a následně na paralympiádu⁶, kterou poprvé zorganizoval Sir Ludwig Guttman. I tito světový sportovci musí podstoupit přísnou kvalifikaci a výběr na paralympiádu. Na paralympiádě je

³ Dostupné z: [Úvod – Český svaz zrakově postižených sportovců \(cbsf.cz\)](http://cbsf.cz)

⁴ Dostupné z: [ČSMPS \(csmmps.cz\)](http://csmmps.cz)

⁵ Dostupné z: [Konto Bariéry - Úvod \(kontobariery.cz\)](http://kontobariery.cz)

⁶ Dostupné z: [Český paralympijský výbor - Český paralympijský výbor \(paralympic.cz\)](http://paralympic.cz)

zastoupeno velké množství sportů například atletika, plavání, cyklistika, jezdeckví, jachting a mnoho dalších.

6 Praktická část

Pro zkoumání pohybově nadaných žáků na základní škole byl zvolen kvalitativní přístup konkrétně případová studie. Případová studie je podle Hendla (2008) sběr dat ve velkém množství od jednoho či několika málo jedinců, kdy se předpokládá, že pochopení jednoho případu vede k pochopení ostatních případů podobných. V kontrastu s tímto je však mezi negativa kvalitativního výzkumu řazena častá nemožnost zobecnit výsledky pro jedince v jiném prostředí z důvodu ovlivnění lidským faktorem.

6.1 Výzkumný problém a výzkumné otázky

Výzkumný problém zní: „Jakým způsobem je přistupováno k pohybově nadaným žákům na základní škole a víceletém gymnáziu?“ K zodpovězení tohoto problému jsem si vytyčila následující výzkumné otázky:

1. Jaké jsou dopady pohybového nadání žáků na vzdělání?
2. Je žákům s pohybovým nadáním ve škole poskytnuta dostatečná podpora?
3. Jakým způsobem probíhá komunikace mezi školou a pohybově nadaným žákem, potažmo jeho zákonnými zástupci?

6.2 Plánování kvalitativního výzkumu

1. Výzkum je rozdělen do čtyř částí:
2. Příprava výzkumu
3. Sběr dat
4. Analýza dat a interpretace
5. Vyhodnocení dat

6.3 Volba případu a výběr výzkumného vzorku

Pro výzkum byli záměrně vybráni čtyři žáci, kteří odpovídají kritériím pohybového nadání. Tito žáci navštěvují různé školy ve Středočeském kraji. První školou je běžná základní

škola, která se věnuje vzdělávání žáků na prvním a druhém stupni. Na této základní škole mají specializované třídy po žáky nadané v oblasti pohybové, umělecké a jazykové ovšem respondent pohybově specializovanou třídu nenavštěvuje. Druhou a čtvrtou školou je 8leté gymnázium, které vzdělává žáky nižšího sekundárního a vyššího sekundárního stupně. Na gymnáziu je každý ročník zastoupen jednou třídou o počtu přibližně 30 žáků. Ve škole je velmi přátelské klima a otevřenost jak ze strany žáků, tak ze strany pedagogů včetně paní ředitelky. Na škole podporují individuální zájmy jedince. Čtvrtou školou je opět běžná základní škola, která se věnuje vzdělávání žáků na prvním a druhém stupni, kde působí speciální pedagožka, která se specificky zaměřuje na nadání.

6.4 Respondenti

Respondenti byli záměrně vybráni tak, aby se každý věnoval jinému sportu a aby byl zastoupený jak sport individuální, tak i kolektivní. Všichni respondenti jsou členové T.J. Sokol Říčany a Radošovice, kde také působím jako cvičitelka. Respondenti se do výzkumu zapojili po mém oslovení. Rozhovory byly celkem provedeny čtyři v rozmezí 21.3 – 29.3. 2023. Rozhovory trvaly v rozmezí 20 – 25 minut. Pro doplnění informací byl ještě udělán krátký rozhovor s matkou respondentky 1.

	Věk	Ročník	Škola	Sport	Sportovní věk	Počet tréninků týdně	Největší úspěch
Respondent 1	12	7.	Základní škola	Tenis	10	17 (2-3 hodiny denně)	Mistryně ČR
Respondent 2	14	8.	8leté soukromé gymnázium	Synchronizované krasobruslení	7	13	Mistryně ČR (ve skupině)
Respondent 3	14	8.	Základní škola	Atletika – Běh	6	6-7	Vicemistryně v ČR (běh na 300 metrů)

Respondent 4	14	9.	8leté soukromé gymnázium	Disco dance	8	3 (+ tréninky navíc)	Vicemistři ČR (ve skupině)
-------------------------------	----	----	--------------------------------	-------------	---	----------------------------	----------------------------------

Tabulka č. 1. Respondenti

Respondentce číslo jedna je dvanáct let, navštěvuje sedmý ročník základní školy, ale jak sama říká do školy prezenčně nechodí, respondentku doma vyučuje matka a do školy respondentka chodí jednou za čtvrt roku na přezkoušení. Základní škola, kterou respondentka navštěvuje má specializovanou třídu pro pohybově nadaná žáky, ovšem respondentka tuto třídu nenavštěvuje. Věnuje se základům tenisu od dvou let, tedy už 10 let. K tenisu ji dovedli rodiče, kteří se také věnovali tenisu na vrcholové úrovni. Respondentka trénuje tenis každý den dvě až tři hodiny, mimo tenisové tréninky se věnuje zlepšování kondičky například během. Dříve netrénovala každý den, proto měla také možnost docházet na většinu hodin do školy, v minulém roce respondentka chodila do školy na dvě hodiny denně, od letošního roku se plně vyučuje doma. Největším úspěchem respondentky je výhra na mistrovství republiky. Ke vzdělání má negativní postoj, učí se jen proto, aby zvládla zkoušky.

Respondentce číslo dva je čtrnáct let, navštěvuje tercii na osmiletém gymnáziu, tedy osmou třídu. Sportovat začala ve třech letech v rámci cvičení rodičů a dětí v Sokole, v dětství se také věnovala gymnastice a plavání. V šesti letech nastoupila do nově vzniklého bruslařského klubu, kde ji trenér o tři roky později nabídl, aby začala jako krasobruslařka závodit, ale jak sama říká začala pozdě, takže se na pohárových soutěžích sólových krasobruslařek neumist'ovala a s krasobruslením tedy skončila. V době koronavirové krize však měla mnoho volného času a od dívek z minulého týmu se dozvěděla o synchronizovaném krasobruslení, kde se členové týmu podporují a není zde taková rivalita. Začala tedy se skupinou synchronizovaného bruslení trénovat online a jakmile to bylo možné, tak i prezenčně. Poté s touto skupinou začala okamžitě soutěžit. Respondentka v současné době trénuje za dva týmy, se kterými trénuje jak na ledě, tak i na suchu, dohromady třináct hodin týdně. Dříve trénovala pouze s jednou skupinou tedy pouze sedm hodin týdně. Největší úspěch respondentky je výhra se skupinou na mistrovství České republiky. Na vzdělávání má pozitivní pohled, je si vědoma, že není možné se živit synchronizovaným bruslením po celý život.

Respondentce číslo tři je čtrnáct let, navštěvuje osmý ročník základní školy. Ke sportu byla rodiči vedena již od dětství. Atletice se věnuje šest let, její oblíbené disciplíny jsou skok daleký a běh na středně dlouhou trať 300 m nebo 400 m. Trénuje šest, až sedm hodin týdně. Jejím největším úspěchem je druhé místo na halovém mistrovství České republiky. Na vzdělání má pozitivní pohled, učení věnuje mnoho času a snaží se docílit dobrých výsledků.

Respondentce číslo čtyři je čtrnáct let, je žákyní kvarty osmiletého gymnázia, tedy devátého ročníku. Sportování obecně se věnuje od tří let, od osmi let na vlastní popud začala navštěvovat klub, ve kterém se tančí styl disco dance, v pozdějším věku respondentka přestoupila do jiného klubu ovšem se stejným stylem tance. Stanovené tréninky má dvakrát týdně hodinu a půl, ale často má tréninky navíc, jak říkala: „Minulý týden jsme měli dohromady třináct a půl hodiny.“ První rok, když začala tančit, trénovala pouze hodinu týdně. Jejich skupina je vicemistry České republiky, v sólovém tanci je jejím nejlepším úspěchem čtvrté místo na pohárové soutěži v kategorii A. Respondentka si myslí, že je vzdělání důležité.

Pro zachování etické správnosti výzkumu byl s každým respondentem podepsán **informovaný souhlas**. Podpisem byl udělen souhlas s užitím informací z rozhovoru a anonymnímu citování částí rozhovoru pro účely bakalářské práce.

6.5 Sběr dat

Data byla sbírána pomocí polostrukturovaného rozhovoru se čtyřmi pohybově nadanými žákyněmi. Polostrukturovaný rozhovor byl veden dle instrukcí Švaříčka a Šed'ové et al. (2007) a složen z otevřených otázek, které jsou výzkumníkem pokládány respondentovi. Účelem rozhovoru je získání informací týkajících se vzdělávání pohybově nadaných žáků. Nejprve výzkumník seznámí respondenta s probíhajícím výzkumem, požádá zákonného zástupce výzkumníka o potvrzení informovaného souhlasu a požádá respondenta o svolení s nahráváním. Úvodní otázky na začátku rozhovoru by měly být jednoduché a měly by navodit empatii k respondentovi. Hlavní otázky vedou k objasnění výzkumných otázek. Schématem hlavních otázek je pyramidový model, kde je výzkumný problém (VP) rozdělen na výzkumné otázky (VO), které jsou specifikovány v tazatelských otázkách (TO). Hlavní otázky mohou být doplněny navazujícími či doplňujícími otázkami pro

celistvost výpovědí. Ukončovací otevřená otázka by měla dát možnost respondentovi sdělit výzkumníkovi cokoli a v neposlední řadě by měla být respondentům dána možnost se na cokoli zeptat. Na závěr by mělo být respondentům sděleno kde a kdy bude možné vyhotovený výzkum nalézt. Podle Lankshear a Knobel (2004) by rozhovor se žáky na základní škole neměl přesáhnout 30 minut.

Ukázka schématu polostrukturovaného rozhovoru (Pyramidový model)

(VO1) Jaké jsou dopady pohybového nadání na vzdělání?

(TO9) Kolik absence ve škole se váže ke sportování?

(TO10) Máš problém s doplňováním látky ve škole při absenci?

(TO11) Jaký máš vztah ke vzdělávání? Myslíš, že je vzdělání důležité?

(TO12) Jak se ve škole cítíš?

(TO13) Kde se cítíš nejlépe?

(TO14) Jak ses ve škole cítila předtím, než bylo objeveno tvé pohybové nadání?

6.6 Analýza dat

Mluvené rozhovory budou převáděny do psaného textu pomocí doslovné transkripce, která je důležitá pro otevřené kódování. V transkripci textu je následně možné vyznačit důležité části, vpisovat komentáře a v neposlední řadě vytvářet kódy. (Hendl, 2008) Základem otevřeného kódování jsou jednotky, které mají výzkumníkem přidělený kód, který nese určitý význam. Ke kódům se výzkumník v průběhu analýzy vrací, klade si doplňující otázky a doplňuje k nim informace, které ho v průběhu analýzy napadají, kódy mohou být i slučovány, rozdělovány, doplňovány atd. Při dosažení finální podoby kódů jsou systematicky rozdělovány do kategorií podle příbuznosti a tematičnosti. (Chrastina, 2019)

Jako první byla vytvořena tabulka respondentů, která je k nalezení v kapitole 6.4 a slouží k zachycení struktury respondentů.

6.7 Vyhodnocení dat

Případová studie

Po seskupení jednotlivých kódů z otevřeného kódování vzniklo pět kategorií, díky nimž je možné data lépe interpretovat a následně i zodpovědět výzkumné otázky.

1. Sociální vztahy a klima
2. Domácí příprava
3. Pedagogové
4. Absence
5. Podpůrná opatření

Sociální vztahy a klima

Do této kategorie jsou zahrnuta témata přátelé ve škole, nejlepší přátelé, spolužáci, emoce ve škole a mimo ni. Dále zde bude zaměřena pozornost na problematiku absence na školních výletech a vyčleňování z kolektivu.

Na otázku „Máš ve škole přátele?“ většina respondentek odpověděla, že ano. Při následné otázce „Kde máš nejvíce přátel?“ byla odpověď až na jeden případ, že jednoznačně ve sportu.

R3: „*Tak to určitě ve sportu, tam mám mnohem větší kamarády než ve třídě.*“

Toto je způsobeno právě společnými zážitky, které si respondentky díky společným zájmům vytváří na trénincích a závodech, k tomuto tématu se ještě vrátíme při interpretaci problematiky absence na výletech a vyčleňování z kolektivu.

Je samozřejmé, že se po identifikaci pohybového nadání změní pohled spolužáků na respondentku. Na téma, zdali ony změnu pocítují se ptala otázka „Pohlíží na tebe spolužáci po identifikaci pohybového nadání jinak, než předtím?“

R2: „*Ne. Akorát mě třeba pochválej, že mi to jde. A když děláme nějaký sport, tak mě vždycky chtějí do týmu.*“

R3: „*No oni jako spolužáci si moc neuvědomují, jaký výsledky mají, takže oni to neberou vůbec, že bych byla nějaká hodně dobrá, takže se to vlastně neprojevuje.*“ „*...hodně mi spolužáci říkají jak jako chybím, že prostě tomu sportu obětovávám hodně a je to takový občas, že se necejtím moc dobře.*“

R4: „*Jo. Třeba na těláku ví že jako sportuju víc než třeba někteří. Nebo třeba ví, že nemůžu mít čas kvůli sportu nebo něco takovýho.*“

Pro pochopení pocitů sportovně nadaných respondentky odpovídali na tři otázky týkající se pocitů ve škole v přítomnosti i minulosti a pozitivních pocitů.

„Jak se ve škole cítíš?“

R1: „*Normálně, akorát jsem vystresovaná, abych zvládla ty zkoušky.*“

R3: „*No jako dobře, ale hodně mi spolužáci říkaj jak jako chybim, že prostě tomu sportu obětovávám hodně a je to takový občas, že se necejtím moc dobře.*“

R4: „*V pohodě. Já mám se školou vztah docela v poho.*“

„Kde se cítíš nejlépe?“

R2: „*Asi když jsem sama doma. Nebo mezi těma kamarádama na ledě, tam je to taky dobrý.*“

R3: „*Asi po závodech nebo když dokončím nějakou těžkou trénink.*“

„Jak ses ve škole cítila předtím, než bylo objeveno tvé pohybové nadání?“

R2: „*Já jsem vždycky sportovala. Já jsem jakože, na základce tak jsem sportovala, prostě jsem byla ve škole s těma lidma s kterýma jsem chodila na ten sport. Prostě já jsem se nikdy nenudila.*“

Z těchto tvrzení plyne, že v prostředí, kde máme přátele a kde je možné dosáhnout něčeho výjimečného se cítíme nejlépe. Tři ze čtyř respondentek mají ke vzdělání pozitivní vztah a ve škole se necítí nějak zvláštně, větší pozornost od spolužáků je často pozitivní, ale v některých případech bohužel může být i negativní. Z výpovědi respondentky R2 je možné konstatovat, že stejně tak jako sociální prostředí je také potřebná samota.

R2: „*Asi když jsem sama doma. Nebo mezi těma kamarády na ledě, tam je to taky dobrý.*“

Velmi důležitá a málo diskutovaná je problematika absence na výletech a jiných mimoškolních akcích. Samozřejmě je možné vytvořit si přátele ve škole, ale tato přátelství jsou často jen velmi povrchná a prohlubují se právě na výletech. Všechny respondentky

hovořily o zážitcích, které si ostatní spolužáci přivezli z výletů v tu chvíli byly respondentky zcela vyčleněny z kolektivu.

Na otázku „Stalo se někdy, že jsi kvůli sportu na výletu nemohla být?“ všechny respondentky odpověděly ano. Dále byla respondentkám položena otázka „Připadá ti, že tě absence na výletu vyčlenila z kolektivu?“

R1: „*Nikdy jsem se necítila součástí kolektivu.*“

R2: „*No tak na to výletu se vždycky stane nějaká mela, co vždycky pak dva tejdny třeba lidi řeší, a já to třeba nevím, co se tam stalo. Ale jakože ty kamarády a tadyto mě to nemění ani nic takovýdleho.*“

R3: „*Ted'ka byli na lyžáku, takže to se mě hodně dotklo, jako by to mi přišlo hodně, že jsem vypadla z toho kolektivu, ale jinak se s tím nějak snažím srovnat.*“

R4: „*Jako asi trochu jo. Oni na to měli třeba vzpomínky anebo nějaký vtipy o tom nebo nějaký spojený písničky, třeba s tím výletem a já jsem tomu třeba vůbec nerozuměla, těm vtipům nic.*“

Tato problematika se týká hlavně rodičů, protože přítomnost či nepřítomnost nezletilého žáka na výletu či jiné mimoškolní akci je rozhodnutím právě zákonných zástupců, kteří by neměli považovat výlety za nedůležité. Ba naopak výlety jsou v některých případech pro žáky důležitější než samotná výuka, přátelé a vzpomínky přináší žákům pozitivní vztah ke škole a vzdělání.

Domácí příprava

Respondentky uvedly, že se přípravě do školy věnují asi hodinu denně, respondentka, která má individuální vzdělávání uvedla, že se věnuje učení tři až čtyři hodiny za den. Respondentka 1 uvedla, že se učí doma s matkou, ostatní respondentky uvedly, že se učí převážně sami, případně jim pomáhají rodiče nejčastěji s angličtinou a matematikou, dvě respondentky pracují s externistou na vylepšení angličtiny. Tři respondentky uvedly, že nemají problém s učením a často si pamatují mnoho věcí z hodin.

R1: „*No já se učím s mamkou jako, mamka využívá každej čas volnej, když nehraju, netrénuju. Třeba tři až čtyři prostě ňák tak.*“

R2: „*Já si částečně hodně věci pamatuju, takže se vlasně jenom připravuju na testy, protože my nemáme domácí úkoly a tadyto. Takže vždycky se třeba učím dva dny před testem, den před testem, já si to přečtu a částečně si to jako pamatuju a pak jako si to třeba říkám...*“

R3: „*Tak já jsem ten typ, co se moc nemusí učit, že to mám víc v sobě, takže na test se podívám, naučím, ale že bych se každé den učila biflovala to ne. Tak každé den půl hodky, hodku.*“

R4: „*Ne já si dělám věci sama do školy. Neříkám, že by mi nechtěli pomoc, ale já si chci tu přípravu do školy dělat sama.*“

Co se týká přípravy o víkendu na další týden, tak je často velmi omezena z důvodu závodů a soutěží. Respondentky konstatují, že je náročné a často i nemožné se připravit do školy na další týden. Z jejich výpovědí lze dále vyčíst, že je pro respondentky škola v pondělí velmi náročná, že jsou často velmi unavené a nesoustředěné.

R2: „*...takže pokud píšeme v pondělí a jsem na závodech celý víkend, tak nedokážu být připravená.*“

R3: „*Určitě jo na to tělo, je to náročnější, je to určitě víc náročný po tom víkendu... Jak kdy, občas to z tý hlavy dostanu, že si to pamatuju z těch hodin něco a občas to prostě pokazím a pak si to opravím.*“

Pedagogové

Vztah žáka s pedagogem je pro utvoření pozitivního vztahu ke vzdělání jeden z nejdůležitějších faktorů. Všechny respondentky konstatovaly, že mají pozitivní vztah s pedagogy. Po identifikaci pohybového nadání získaly respondentky více přízně od učitelů a učitelek tělocviku a obecně od učitelů, kteří více sportují, naopak učitelé, kteří nemají ke sportu vztah jsou často nechápající, například v otázce absence. Všechny respondentky mají v současné době pozitivní vztah s třídním učitelem, nebo s třídní učitelkou, kteří je ve sportu podporují. Žádná z žákyň nepocituje razantní změnu v chování učitelů po identifikaci pohybového nadání.

R2: „*Asi, já mám dobrej vztah, jakože mi to jako přejou většina. A většina, jakože ani nevím, jakože dělá podle mě sport že jim prostě jedno, protože tolik lidí chybí často, že*

prostě to neřeším. No s třídni teď máme celkem dobrou vztah a ona právě že se bála, že mám velkou absenci. Jako nebyla to největší absence, co byla u nás ve třídě a to neřešila, jenom tu moji, ale jakože vztah dobrou máme s učitelem. ... Nebo jako s tou hlavní učitelkou. Ta furt jako byla na mě naštvaná, že chybim a tadyto, ale teď jak jsme byli na lyžáku, tak se to zase srovnalo, teď mě má zase ráda, ale byla, jakože taková jako nevrhá. Pan učitel říkal, že mě nikam nepustí, když mu nepošlu video, jak jsme jeli. Nebo podle pana učitele jsem sportovní talent.“

R3: *„Tak jak který, ty, co sportujou, tak se ke mně chovají hezky, někdy ani nevědi, že něk sportuju, takže normálně no... Občas má nářádky, třeba z matiky, ty si zase chyběla, kde si byla.“*

Absence

Všechny respondentky uvedly, že kvůli sportu musí obětovat nějaké hodiny ve škole, ale snaží se zameškat co nejméně. Nejčastějšími důvody absence jsou tréninky, závody, lékařské prohlídky, ale i odpočinek po náročných závodech. Nejčastěji respondentky zameškávají v pátek z důvodu předčasného odjezdu nebo v pondělí z důvodu pozdního příjezdu. Respondentky konstatují, že nemají problém s doplňováním zameškaného učiva, zápisky a případné dovysvětlení jim poskytnou spolužáci. Respondentky 2 a 3 se ve své výpovědi shodly, že se učení nemusí příliš věnovat, že jim v mnoha předmětech stačí poslech výkladu v rámci hodiny, z důvodu absence poslechu mají pak více práce s učním.

R3: *„No je to spíš takový, že v hlavě mi přijde, že jsem pozadu, i když jako nejsem tolik, tak mi přijde, že jsem ve skluzu a že mi něco uniká. Ale jinak ne.“*

Na otázku „Pokud něčemu z dané látky nerozumíš, dojdeš za učitelem, aby ti pomohl?“ odpovídaly ne, že dopomoc nepotřebují, že i vystačí se zápisky od spolužáků, případně jim spolužáci dovysvětlí, čemu nerozumí. Avšak na otázku „Myslíš si, že pokud bys potřebovala pomoci, tak by ti pomohl?“ byly odpovědi pozitivní.

R4: *„Asi za jak kým, jako co mě napadá čeština, matika, angličtina, to bych si za tím učitelem došla... Za chemikářem bych nešla, ale to není nic s tím předmětem, ale spíš s tím učitelem, že z něj mám respekt, ale on by mi to určitě vysvětlil, to by nebyl problém.“*

Podpůrná opatření a poradenství

Respondentkám 2,3 a 4 nejsou ve škole poskytovány žádné výjimky, mají pocit, že nejsou potřeba a že pokud by měly výjimky ve škole, že by mohly být vyčleňovány. Žádná z respondentek nenavštěvuje školního speciálního pedagoga, ani školního psychologa. Respondentka 2 navštěvuje pedagogicko-psychologickou poradnu z důvodu dyslexie. Kvůli dyslexii byla respondentka učitelkou na prvním stupni často podceňována a tím i vyčleňována z kolektivu, od té doby respondentka nevyužívá doporučení z pedagogicko-psychologické poradny. Respondentka 1 měla dříve ve škole úlevy v podobě možného dřívějšího odchodu z výuky atd., tato opatření však již nebyla dostačující, proto se matka respondentky domluvila s ředitelem na domácím vzdělávání dcery, které respondentce poskytuje matka s vysokoškolským diplomem.

MR1: „*Dcera nemá ve škole v současné době žádná podpůrná opatření. Má pouze domácí školu. Dříve měla individuální vzdělávací plán, nebo on to vlastně nebyl individuální vzdělávací plán, bylo to jen, že odcházela dříve z nějakých hodin a tak... Pan ředitel nám řekl, že není možné na základně sportovních výsledků udělat individuální plán, že by to bylo složité a že je jednodušší udělat domácí školu...Do školy jsem jen přinesla svůj vysokoškolský diplom, mám vystudovaná práva.*“

6.8 Zodpovězení výzkumných otázek

Cílem výzkumu bylo zodpovědět výzkumné otázky:

1. Jaké jsou dopady pohybového nadání žáků na vzdělání?
2. Je žákům s pohybovým nadáním poskytnuta dostatečná podpora?
3. Jakým způsobem probíhá komunikace mezi školou a pohybově nadaným žákem, potažmo jeho zákonnými zástupci?

První otázka „**Jaké jsou dopady pohybového nadání žáků na vzdělání?**“

Při nemožnosti víkendové přípravy kvůli častým závodům, soutěžím, soustředěním nejsou žáci s pohybovým nadáním schopni se připravovat na další týden. Kodým (1977) hovoří v kapitole 2.1.3 v podkapitole Kognitivní schopnosti a IQ pohybově nadaných o zvýšené inteligenci a schopnosti učit se u pohybově nadaných žáků. Proto je velmi časté, že mají žáci s pohybovým nadáním obvykle látku naučenou již ze školy a domácí přípravě se musí

věnovat jen minimálně. Absence ve výuce má největší dopad na respondentu, která se vyučuje individuálním vzděláváním, a tudíž jí poslech chybí zcela. Absence poslechu výkladu při absenci ve škole naopak vede k nadměrné potřebě se věnovat domácí přípravě.

Druhým neméně důležitým faktorem jsou sociální vztahy a klima třídy. Většina žákyň uvedla, že se ve škole cítí dobře, že ve škole mají přátele, ale všechny uvedly, že se mnohem lépe cítí při sportu a že v klubu také mají mnohem více prohloubené sociální vztahy. U žáků pohybově nadaných dochází často k absenci na výletech a jiných mimoškolních akcích, kde se právě prohlubují sociální vztahy. Žáci si vytvoří společné zážitky a s pedagogy více neformální vztahy. Všechny žákyně uvedly, že absence na výletech vede k jejich vyčleňování z kolektivu. Absence pozitivních vztahů ve škole může vést k nechuti ke vzdělávání a předčasnému odchodu ze vzdělávacího systému. Na vytvoření klimatu třídy má také vliv pochopení problematiky pohybového nadání spolužáky. Sociální vztahy nejsou vytvářeny pouze spolužáky, ale také učiteli. Žákyně o vztahu s pedagogy hovořily převážně pozitivně, až na výjimky učitelů, kteří naráží na častou absenci či nedostatečnou připravenost žáka. Na první výzkumnou otázku lze zkráceně odpovědět takto: **Žákyně ve škole nemají problém s učivem, vztahy ve škole jsou převážně pozitivní, ale v oblasti sociálních vztahů bojují se začleněním do kolektivu.**

Druhá otázka **„Je žákům s pohybovým nadáním ve škole poskytnuta dostatečná podpora?“**

Žádná z žákyň nemá ve škole podpůrná opatření. Jedna ze žákyň se vzdělává individuálním vzděláváním, ve škole ji nebyla poskytnuta možnost žádných podpůrných opatření. Žákyně kvůli pohybovému nadání nenavštěvují žádné poradenské pracoviště. Žákyně nedostávají doplňující materiály od školy při absenci, zápisky a dovysvětlení jim je poskytnuto spolužáky. Žákyně nenavštěvují učitele pro případné vysvětlení učiva, kterému nerozumí, ale všechny konstatují, že pokud by to bylo potřeba učitelé a učitelky by jim rádi pomohli. Některé žákyně mají negativní pohled na poskytování podpory ze strany školy, bojí se, že by se tím ještě více vyčleňovaly z kolektivu. Na druhou výzkumnou otázku lze zkráceně odpovědět takto: **Žákyním není cíleně poskytována žádná podpora, ale myslí si, že pokud by o podporu požádaly, byla by jim poskytnuta.**

Poslední otázka „**Jakým způsobem probíhá komunikace mezi školou a pohybově nadaným žákem, potažmo jeho zákonnými zástupci?**“

Komunikace se žákyněmi pohybově nadanými a školou neprobíhá více než s intaktními žáky. Škola řeší pouze pokud dojde k nějakému problému, jako je například nadměrná absence. Škola nepodává žákyním, ani jejich rodičům žádná doporučení.

7 Doporučení

V této kapitole budou rozebrána specifická doporučení pro školy, které mají mezi svými žáky pohybově nadané žáky.

Doporučit žákům a jejich zákonným zástupcům návštěvu pedagogicko-psychologické poradny

Pohybové nadání zahrnuje jak pozitivní výjimečné úspěchy, tak i negativa způsobená například absencí na výletech, vyčleňování z kolektivu atd. Pedagogicko-psychologická poradna může poskytnout žákům poradenství při řešení problémů a poskytnout žákům doporučení pro školu, která následně podle doporučení může poskytnout podpůrná opatření.

Poskytnout žákům podpůrná opatření

Podpůrná opatření musí škola poskytnout po obdržení doporučení z pedagogicko-psychologické poradny, ale také může poskytnout podpůrná opatření prvního stupně jen v rámci školy, a i jen na určitý čas, pokud je nedostatečné zohlednění individuálních potřeb žáků, může být i vypracován plán pedagogické podpory. Například žákyně krasobruslařka má sezónu od ledna do dubna, tak by ji na tuto dobu mohlo být poskytnuto podpůrné opatření prvního stupně, které by například odložilo odevzdání prací nebo odložilo pololetní testy atd.

Komunikovat s pedagogy o nadání

Pedagogové by měli být více vzdělaní v oblasti nadání, aby byli schopni nadání identifikovat a poskytnout adekvátní podporu. Pedagogové se častěji věnují žákům, kteří mají problémy, ale všechny děti potřebují alespoň nějakou pozornost.

Poskytnout kroky pro umožnění žakovy účasti na třídních výletech

Základní podmínkou je komunikace mezi školou a zákonným zástupcem. Zákonným zástupcům by měly být poskytnuty informace o pozitivních dopadech absolvování výletů se třídou. Absence žáka na výletech a jiných mimoškolních akcí by mohly vést k vyčleňování žáka z třídního kolektivu.

Diskutovat s třídou pohybové nadání

Komunikovat se třídou o pohybovém nadání a o důvodech časté absence ve škole, individuálních opatřeních atd.

Zapojit do výuky dny nadání

Dny nadání by měly být celoškolské akce do které se zapojí jak žáci, tak i učitelé a jiní pracovníci školy, kteří si připraví představení svého nadání. Může to být nadání ve všech směrech (pohybové, hudební, manuální, herecké, kuchařské, jazykové...).

8 Diskuze

Obecně problematika nadání je v České republice velmi málo akcentována a oblast pohybového nadání je ještě pouze malý zlomek celku nadání. Pohybové nadání není snadné v systému vzdělání uchopit, proto je pedagogy často raději opomíjeno. Podpora žáků pohybově nadaných je tedy ze stran škol a pedagogů velmi malá, případně žádná. Komunikace mezi školami a žáky pohybově nadanými, potažmo jejich rodiči neprobíhá. Problematikou komunikace mezi školou a žáky s pohybovým nadáním a jejich rodiči se věnoval výzkum, který byl proveden Lukešem (2021) z Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně na běžných základních školách a osmiletých gymnáziích. Závěrem tohoto výzkumu bylo přehlížení nadaných žáků pedagogy, a tudíž jejich nedostatečná podpora. Ve školách, kde docházelo k „označování“ těchto nadaných žáků, byl zpozorován též negativní vliv na tyto nadané žáky. Vzhledem k výsledkům, Lukeš (2021) doporučuje rozšířit vzdělání pedagogů a jiných pracovníků na škole v oblasti nadání a pro zlepšení komunikace mezi školou a rodiči nadaných žáků.

Výzkum Duchovičové a Veselkové (2015) na téma pohybového nadání a sociální charakteristiky tříd se prováděl v třech typech tříd: ve třídách integrovaných, v běžných třídách a ve třídách specializovaných pro žáky pohybově nadané. Výzkum nachází největší rozdíly u ukazatele oblíbenosti a náklonnosti mezi pedagogem a žákem. Ve třídách integrovaných bylo nalezeno nejméně faktorů oblíbenosti a náklonnosti k žákům s pohybovým nadáním. Ve třídách běžných a specializovaných pro žáky s pohybovým nadáním byl velký výkyv na obou stranách, jak na straně velké oblíbenosti, tak i na straně malé oblíbenosti. Závěrem lze tedy říci, že pohybově nadaní žáci mají rozdílné ukazatele vlivu oblíbenosti a náklonnosti. Sociální vztahy nejsou pouze o oblíbenosti a náklonnosti, všechny respondentky se shodly, že ve škole mají sociální vazby, ale z důvodu časté absence a absence na mimoškolních akcích tyto vazby nejsou pevné. Začlenění do kolektivu je pro žáky velmi důležité a při absenci sociálních vazeb žáci ztrácejí chůzi do školy a vzdělávat se.

9 Závěr

V teoretické části jsou vysvětleny základní pojmy, které je důležité znát pro pochopení problematiky pohybového nadání. Dále je zaměřena na činitele determinující pohybové nadání, zahrnuje, jak činitele endogenní jako je genetické podmínění, somatotyp, vnitřní motivace, osobnost a IQ, tak i činitele exogenní motivace a podpora ze strany rodiny, pedagogů, trenérů, kamarádů atd. Jedním z témat jsou také rozdílné věky, kterými se rozumí kromě kalendářního také biologický, který určuje akceleraci či retardaci dítěte v určité oblasti, a sportovní, který značí dobu, po kterou se dítě věnuje určitému sportu. Znalost vnitřních a vnějších činitelů je potřebná pro vhodnou identifikaci pohybově nadaných jedinců. Třetí kapitola se věnuje práci s pohybově nadanými, tato kapitola zahrnuje vyhledávání pohybově nadaných a péči o ně. Vyhledávání pohybově nadaných se věnují formální instituce, například školy, které testovými bateriemi hodnotí všechny jedince, neformální instituce, jejichž primárním cílem není vyhledávání pohybově nadaných a sportovní agenti a scouti. Sportovní agenti se mimo vyhledávání pohybově nadaných jedinců věnují také péči o ně, scouti vyhledávají pohybově nadané pro specifický klub, nejčastěji podle daných specifikací. O pohybově nadané je důležité také pečovat po fluktuaci neboli po vystoupení z klubu a ukončení kariéry, tuto problematiku by měla zmírňovat dvojí kariéra, která umožňuje souběžně sportovat a vzdělávat se nebo pracovat. Specializované vzdělávání pohybově nadaných probíhá ve sportovních střediscích, sportovních centrech a vrcholných sportovních centrech.

Kvalitativní výzkum, byl v rámci praktické části vyhotoven formou případové studie, sběr dat proběhl u čtyř respondentek pohybově nadaných. Všechny respondentky byly záměrně zvoleny z tělocvičné jednoty Sokol Říčany a Radošovice. Všechny školy, které respondentky navštěvují se nachází ve Středočeském kraji, dvě respondentky navštěvují osmileté gymnázium, jedna běžnou základní školu a jedna respondentka je od letošního roku vzdělávána matkou individuálním vzděláváním pod záštitou běžné základní školy, kam dochází každých čtvrt roku na přezkoušení. Bohužel na základní škole nebyly matce ani pohybově nadané žákyni poskytnuty informace o možnostech podpory, která by mohla být poskytována v rámci školy, aby žákyně s pohybovým nadáním nemusela zcela

vypadnout z kolektivu z důvodu individuálního vzdělávání. Polostrukturované rozhovory byly nahrávány a následně doslovnou transkripcí přepsány, dále kódovány otevřeným kódováním a systematicky rozdělovány do kategorií.

Cílem výzkumu bylo zjistit, jaký je přístup k pohybově nadaným žákům na základních školách a osmiletých gymnáziích. Z výzkumu vyplynulo, že se žákyně ve škole cítí převážně pozitivně, mají zde přátele, kteří jim často pomáhají při doplňování učiva či dovysvětlení dané látky. Přátelský vztah však není prohlouben tak, jako například s přáteli ze sportovního oddílu. Důvodem je absence na výletech a mimoškolních akcích, na kterých se díky společným zážitkům a společně stráveném čase v neformálním prostředí vytváří sociální vztahy. Žákyně také uváděly častou absenci i v rámci školní docházky nejčastějšími důvody byly tréninky, závody, soutěže, lékařské prohlídky, ale i odpočinek, který žákyně potřebují po náročných závodech. Žákyně uvedly, že se bez dostatečného odpočinku cítí ve škole často unavené a nesoustředěné. Často byl také zmiňován problém nedostatečného množství času o víkendech na přípravu do školy, nejčastěji způsobený závody přes celý víkend, často také bylo respondentkami uváděno, že odjíždí již v pátek a vrací se až v pondělí, tedy zameškají dva dny ve škole. Respondentky hovořily až na výjimky pozitivně o vztahu s učiteli. Žádné z žákyň nebylo doporučeno navštívit pedagogicko-psychologickou poradnu, nemohla jim tedy být na základně doporučení poskytnuta podpůrná opatření vyšších stupňů, ani jim nebylo poskytnuto podpůrné opatření prvního stupně školou.

Výstupem výzkumu je soubor doporučení pro školu, který však může být přínosný i pro rodiče pohybově nadaného žáka. Doporučení jsou vypracována tak, aby poskytla škole možné přístupy k pohybově nadaným žákům pro zlepšení jejich podpory včetně začleňování do kolektivu. Doufám, že tato práce bude přínosná pro školy, které navštěvují žáci s pohybovým nadáním.

Seznam literatury

Monografie

- Hendl, J. (2008). *Kvalitativní výzkum*. Portál.
- Blažej, A. (2019). *Motivace dětí a mládeže ve sportu*. Masarykova univerzita.
- Grasguber, P., Cacek, J. (2008). *Sportovní geny*. Computer Press, a.s.
- Chrastina, J. (2019). *Případová studie – metoda kvalitativní výzkumné strategie a designování výzkumu*. Univerzita Palackého v Olomouci.
- Kodým, M. (1977). *Výzkum intelektuálních schopností pohybově talentované mládeže*. Pedagogická fakulta v Českých Budějovicích.
- Kodým, M. et al. (1978). *Výběr sportovních talentů – teoretické základy*. Olympia.
- Kučera, M. (1986). *Aktuální zdravotní hlediska na přípravu sportovně talentované mládeže*. ÚV ČSVT.
- Langsherear, C., Knobel, M. (2004). *A handbook of teacher research*. Open university press.
- Maříková, H., Petrušek, M., Vodáková, A. (1996). *Velký sociologický slovník*. Karolinum.
- Netřebský, P. (1996). *Základní postupy výběru talentované mládeže pro sportovní gymnastiku*. UK FTVS.
- Novák, T. (2015). *Sebedůvěra – cesta k úspěchu*. Grada
- Perič, T. (2006). *Výběr sportovních talentů*. Grada.
- Perič, T. (2008). *K možnostem identifikace struktury sportovní talentovanosti*. Karolinum.
- Březina, J., Perič T. (2019). *Jak nalézt a rozvíjet sportovní talent*. Grada.
- Perič, T., Slepíčková I. (2013). *Sport dětí a mládeže: Sborník z mezinárodní konference*. Univerzita Karlova v Praze.
- Perič, T., Suchý, J. (2004). *Identifikace pohybových talentů*. Sborník mezinárodní konference. Univerzita Karlova v Praze, Fakulta tělesné výchovy a sportu.

Perič, T., Suchý, J. (2010). *Identifikace sportovních talentů*. Karolinum.

Šimonek, J. (2005). *Didaktika telesnej výchovy*. Nitra: UKF.

Šimonek, J., Židek, R. (2019). *Talent v športe – vyhľadavanie, identifikácia a rozvoj*. SPU Nitra.

Švaříček, R., Sledřová, K. (2007). *Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách*. Portál.

Tůma, Z., et al. (1979). Program sportovní přípravy v tréninkových střediscích mládeže – sportovní gymnastika. ČÚV ČSTV.

Vičar, M. (2018). *Sportovní talent – komplexní přístup*. Grada.

Baker, J. et al. (2017). *Routledge handbook of talent identification and development in sport*. Routledge.

Časopisy

Veselková, E. (2015). Športovo nadaní žiaci a sociálne charakteristiky tried v jednotlivých variantoch ich vdelávania. *Svět nadání* 4 (2) 38-56. Dostupné z: [Aktuální číslo a archiv \(talentovani.cz\)](#)

Loffing, F., Hagemann, N., Starauß B. (2009). Automated processes in tennis: Do left-handed players benefit from the tactical preferences of their opponents? *Journal of sport sciences*. 28 (4) 435-443. [Automated processes in tennis: Do left-handed players benefit from the tactical preferences of their \(tandfonline.com\)](#)

Lukeš, P. (2021). Specifics of communication between teacher and parent of gifted pupils in relation to type of school. *Svět nadání*, 10 (1), 34-46. Dostupné z: [Aktuální číslo a archiv \(talentovani.cz\)](#)

Vičar, M., Válková, H. (2014). Identifikace sportovního talentu u dětí. *Svět nadání* 3 (2), 31-58. Dostupné z: [Aktuální číslo a archiv \(talentovani.cz\)](#)

Diplomové a bakalářské práce

Křelina, V. (2016). *Ověření testové baterie motorických předpokladů pro tenis*. [Diplomová práce, Univerzita Karlova]. Digitální repozitář Univerzity Karlovy. Dostupné z: [Diplomová práce Křelina UK FTVS oficiální verze \(cuni.cz\)](#)

Mejdřická, K. (2014). *Komparace péče o sportovně talentovanou mládež v České republice a republice Rakousko*. [Diplomová práce, Univerzita Karlova]. Digitální repozitář Univerzity Karlovy. Dostupné z: [5 \(cuni.cz\)](#)

Orlová, J. (2014). *Školní vzdělávání sportovně nadaných žáků a studentů*. [Diplomová práce, Univerzita Karlova]. Digitální repozitář Univerzity Karlovy. Dostupné z: [Školní vzdělávání sportovně nadaných žáků a studentů | Digitální repozitář UK \(cuni.cz\)](#)

Prutkayová, M. (2009). *Diagnostika motorických předpokladů začínajících sportovních gymnastek*. [Diplomová práce, Univerzita Karlova]. Digitální repozitář Univerzity Karlovy. Dostupné z: [Microsoft Word - PrutkayovaMonika.rtf \(cuni.cz\)](#)

Roštoková, I. (2010) *Dyspraxie a její reedukace v mladším školním věku*. [Diplomová práce, Univerzita Karlova]. Digitální repozitář Univerzity Karlovy. Dostupné z: [UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE \(cuni.cz\)](#)

Zákony a Vyhláška

Vyhláška č. 27/2016 Sb., o vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a žáků nadaných (2021). Dostupné z: [Sbírka zákonů a Sbírka mezinárodních smluv - Ministerstvo vnitra České republiky \(mvcr.cz\)](#)

Vyhláška č. 391/2013 Sb., o zdravotní způsobilosti k tělesné výchově a sportu. (2022). [cit. 22.3.2023] [391/2013 Sb. Vyhláška o zdravotní způsobilosti k tělesné výchově a sportu \(zakonyprolidi.cz\)](#)

Zákon č. 115/2001 Sb., o podpoře sportu. (2022). Dostupné z: [Zakon_115_2001_Sb.pdf \(msmt.cz\)](#)

Zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (2004). [Školský zákon ve znění účinném ode dne 1. 2. 2022, MŠMT ČR \(msmt.cz\)](#)

Online zdroje

Bílá kniha o sportu. (11.7.2007). Komise Evropských společenství. Dostupné z: [EN \(europa.eu\)](#)

Český olympijský výbor et al. (2014). *Podklad pro veřejnou rozpravu k návrhu zákona o podpoře sportu*. Dostupné z: [c422_2014-cov-podklad-zakona-sportu-v2-web.pdf](https://olympijskytym.cz/c422_2014-cov-podklad-zakona-sportu-v2-web.pdf) (olympijskytym.cz)

[Dacica, L. \(2015\). *The formative role of physical education and sport*. Eftimine Murgu University. Dostupné z : The Formative Role of Physical Education and Sports | Elsevier Enhanced Reader](#)

[Iskra, K., A. \(4. 2022\). *Sport*. Evropský parlament. Dostupné z: Sport | Fakta a čísla o Evropské unii | Evropský parlament \(\[europa.eu\]\(https://europa.eu\)\)](#)

[Koncepce podpory sportu 2016-2025. MŠMT. Dostupné z: Koncepce podpory sportu 2016-2025, MŠMT ČR \(\[msmt.cz\]\(https://msmt.cz\)\)](#)

Sinurat, R. Tofkin, T. (2021, 30. ledna). *The identification of Sport Talents Using a Sport Search*. JUARA: Jurnal Olahraga. Dostupné z: [The Identification of Sport Talents Using a Sport Search | JUARA : Jurnal Olahraga \(\[upmk.ac.id\]\(https://upmk.ac.id\)\)](#)

Úřední věstník Evropské unie. (2013) Svazek 56, C168, 2013. ISSN 1977-0863 Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/PDF/?uri=OJ:C:2013:168:FULL&from=CS>

[Winter, P., et al. \(2003\). *Combining sport and education: Suport for the athletes in the EU Member States*. European Parliament. Dostupné z: \[Microsoft Word - 8798_114_en \\(\\[europa.eu\\]\\(https://europa.eu\\)\\)\]\(#\)](#)

[RVP](#), Dostupné z : [RVP PV - Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání - \[edu.cz\]\(https://edu.cz\)](#)

Dostupné z : [RVP ZV - Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání - \[edu.cz\]\(https://edu.cz\)](#)

Přílohy

1. Schéma polostrukturovaného rozhovoru
2. Informovaný souhlas
3. Systém kódů a kategorií
4. Ukázka zakódovaného rozhovoru

Schéma polostrukturovaného rozhovoru

(VP) Jaký je přístup k pohybově nadaným žákům na základní škole a víceletých gymnáziích?

(TO1) Kolik je ti let?

(TO2) Do jaké chodíš školy a do jakého chodíš ročníku?

(TO3) Jak dlouho se věnuješ sportování obecně?

(TO4) Jakému sportu se v současné době věnuješ a jak dlouho?

(TO5) Kdy jak a kdo přišel na to, že máš pohybové nadání? Kdo tě dovedl k tomuto sportu?

(TO6) Kolik hodin týdně trénuješ?

(TO7) Trénovala jsi vždycky takto?

(TO8) Jaký je tvůj největší úspěch v tomto sportu?

(VO1) Jaké jsou dopady pohybového nadání na vzdělání?

(TO9) Kolik absence ve škole se váže ke sportování?

(TO10) Máš problém s doplňováním látky ve škole při absenci?

(TO11) Jaký máš vztah ke vzdělávání? Myslíš, že je vzdělání důležité?

(TO12) Jak se ve škole cítíš?

(TO13) Kde se cítíš nejlépe?

(TO14) Jak ses ve škole cítila předtím, než bylo objeveno tvé pohybové nadání?

(TO15) Máš ve škole přátele?

(TO16) Kde máš nejvíce přátel?

(TO17) Pohlíží na tebe spolužáci po identifikaci pohybového nadání jinak, než předtím?

(TO18) Jaký máš vztah s učiteli, jak se k tobě chovají?

(TO19) Změnil se tvůj vztah s učiteli po identifikaci tvého pohybového nadání?

(TO20) Jezdíš na školní výlety nebo na jiné mimoškolní akce?

(TO21) Pokud na výlet nejedeš, jaký to má důvod?

(TO22) Pripadá ti, že tě absence na výletech vyčleňuje z kolektivu?

(VO2) Je žákům s pohybovým nadáním ve škole poskytnuta dostatečná podpora?

(TO23) Jak často se setkáváš se svým třídním učitelem?

(TO24) Jak vycházíš se svým třídním učitelem?

(TO25) Máš ve škole nějaká podpůrná opatření? Jakého stupně a co to je za PO?

(TO26) Navštěvuješ školního psychologa nebo speciálního pedagoga na škole? Jak často ho navštěvuješ?

(TO27) Navštěvuješ pedagogicko-psychologickou poradnu? Jak často?

(TO28) Jak probíhá tvá domácí příprava?

(TO29) Kolik hodin denně se věnuješ domácí přípravě?

(TO30) Liší se nějak tvá domácí příprava od doby před identifikací pohybového nadání?

(TO31) Pomáhá ti někdo s přípravou do školy? Pokud ano je to někdo z rodiny, nebo někdo zvenčí?

(TO32) Liší se tvá potřebná podpora od doby před identifikací pohybového nadání?

(TO33) Pokud máš celý víkend závod/soutěž, jak zvládáš být připravena na další týden?

(VO3) Jaká je komunikace mezi školou a pohybově nadaným žákem potažmo jeho zákonným zástupcem?

(TO34) Pokud máš v průběhu školy závody, jak si poté doplňuješ, co se dělalo ve škole?

(TO35) Jak sis doplňovala zameškané učivo před identifikací pohybového nadání, pokud jsi byla třeba nemocná?

(TO36) Pokud něčemu z dané látky nerozumíš, dojdeš za učitelem, aby ti pomohl?

(TO37) Myslíš si, že pokud bys potřebovala pomoci, tak by ti pomohl?

(TO38) Kdo se ti ve škole věnuje? Za kým jdeš, pokud máš nějaký problém?

Příloha 2

PEDAGOGICKÁ
FAKULTA
Univerzita Karlova

Informovaný souhlas s poskytnutím výzkumného rozhovoru a jeho následným vyžitím pro účely bakalářské práce s názvem Pohybově nadaní žáci.

Podpisem vyjadřuji souhlas s následujícími body:

- Byl/a jsem informován/a o účelu rozhovoru, kterým je sběr dat pro potřeby výzkumu bakalářské práce s názvem Pohybově nadaní žáci. Cílem výzkumu je:
 1. Jaké jsou dopady pohybového nadání žáků na vzdělání,
 2. Je žákům s pohybovým nadáním poskytnuta dostatečná podpora,
 3. Jakým způsobem probíhá komunikace mezi školou a pohybově nadaným žákem, potažmo jeho zákonnými zástupci.
- Bylo mi sděleno, jak dlouho bude rozhovor trvat a jaký bude mít průběh. Jsem seznámen/a s právem odmítnout odpovědět na jakoukoli otázku. Souhlasím s nahráváním následujícího rozhovoru a jeho následným zpracováním.
- Zvukový záznam rozhovoru nebude poskytnut třetím stranám a po přepsání bude vymazán. Transkripce bude přístupná pouze komisi u obhajoby bakalářské práce. V bakalářské práci mohou být použity anonymní části rozhovoru citované v textu práce, která bude volně dostupná online. Byl/a jsem obeznámen/a s tím, jak bude s rozhovory nakládáno a jakým způsobem bude zajištěna anonymita i po skončení rozhovorů, která znemožní identifikaci mé osoby. Nikde nebude uvedeno mé jméno či jiné osobní údaje, díky kterým bych mohl/ a být identifikován/a.
- Dávám své svolení k tomu, aby výzkumnice použila rozhovor pro potřeby své bakalářské práce a některé části v ní může citovat, zvuková nahrávka a transkripce rozhovoru však bude po ukončení výzkumu smazána.

Datum:

Podpis zákonného zástupce nezletilého respondenta:

Podpis výzkumníka:

Příloha 3

System kódů a kategorií

Sociální vztahy a klima

Přátelé ve škole

Málo přátel ve škole, několik málo, nejvíce přátel

Nejlepší přátelé

Na tenisu, na krasobruslení, ve sportu, větší vztah k nim, ve škole

Spolužáci

Nemá s nimi vztah, učení od spolužáků, narážky na absenci, pocit, že je sportu moc obětováno, narážky na tělocviku, že je zase nejlepší, podpora při doplňování učiva, respektují zaneprázdnění časem, častá volba do družstva na tělocviku, velká podpora

Změna vztahu se spolužáky

Nikdy s nimi vztah neměla, spolužáci nepocítují, že by měla sportovní nadání, není změna

Emoce ve škole

Stres, pozitivní, pozitivní i negativní pocity ze strany spolužáků, pocit, že jsem oproti spolužákům pozadu, velmi pozitivní vztah se školou

Emoce ve škole v minulosti

Neutrální, nebyla nuda, pozitivní, velmi pozitivní

Pozitivní emoce

Na tenisu, o samotě doma, na ledě s kamarády, po tréninku, po závodech, na tréninku

Absence na výletech

Byla jen jednou, necítí se být součástí kolektivu, snaha jezdit co nejvíce, při absenci chybí vzpomínky, absence kvůli tréninkům, co nejvíc je možné, absence na lyžařském výcviku

způsobila vyčlenění z kolektivu, tréninky, důležité závody, chybí vzpomínky, stávalo se jen v minulém klubu

Domácí příprava

Domácí příprava

Příprava na testy, nemají domácí úkoly, malá potřeba se učit, chtějí zvládnout přípravu sama

Časová dotace domácí přípravy

Každý volný čas, tři až čtyři hodiny za den, půl hodina až hodina za den, větší při učení na testy, půl hodiny až hodina za den, hodina a půl

Pomoc při domácí přípravě

Velká podpora matky při učení, otec matematika, angličtina doučování, starší sestra, matka s jazyky a matematikou, doučování angličtiny

Domácí příprava v minulosti

Učení s matkou, kratší časová dotace z důvodu menší absence, pomoc matky a sestry, sport nemá vliv na domácí přípravu, přípravka k přijímačkám, doučování z aj

Víkendová příprava

Odjezd v pátek, návrat v pondělí, po závodech není možnost být připravena na pondělí, při absenci učení o přestávkách, napsání testu bez učení, možná oprava pokaženého testu, absence volna o víkendu způsobí únavu během týdne, závody pouze jeden den, větší nesoustředěnost v týdnu po závodech, vždy proběhne příprava na test

Pedagogové

Třídní učitel/ka

Setkání pouze jednou za čtvrt roku při zkouškách, pozitivní vztah, dříve špatný vztah kvůli absenci, po lyžařském výcviku dobrý vztah, setkávání každý den na chodbě, není důvod

výjimečného setkávání kvůli sportu, setkání třikrát týdně na hodinách, velmi pozitivní vztah

Pedagogové

Vždy napsaná učitelka na předmět při zkouškách, říkají, že je sportovní talent, řešení absence s ředitelkou, podpora tělocvikářky, ve škole problémy neřeším

Vztah s pedagogy

Pozitivní, pozitivní, přející, přátelský, sportující pozitivní, nesportující narážky na absenci, neutrální, nevědí, že sportuje, autorita, větší přízeň od tělocvikáře

Změna vztahu s pedagogy

Žádná, dříve neutrální

Absence

Absence

Velká, 32 za měsíc, sport, zranění, něco musí být kvůli sportu obětováno, sedm až osm hodin zameškáno za měsíc, závody, soustředění, sportovní prohlídky, pocit, že něco uniká, minimální, hodina po soutěži

Doplňování látky

Při absenci chybí poslech, získání zápisků od spolužáků, dovysvětlení od spolužáků, není problematické, pomoc ze strany kamarádů, bez problému

Doplňování látky v minulosti

Od spolužáků

Pomoc pedagogů při doplňování látky

Není potřeba, matka vše umí, podpora od učitelů by byla poskytnuta, spolužáci vše vysvětlí dostatečně, v případě potřeby by pomoc byla poskytnuta, pomoc by byla poskytnuta v případě potřeby, jen u některých pedagogů, respekt z pedagogů

Podpůrná opatření a poradenství

Podpůrná opatření

Nemá, domácí škola na základě vysokoškolského diplomu matky

Pedagogicko-psychologická poradna

Nenavštěvuje, dyslexie

Speciální pedagog, školní psycholog

Nenavštěvuje

Příloha 4

Ukázka zakódovaného rozhovoru

T: Kde se cítíš nejlépe?

R2: Asi když jsem **sama doma**. Nebo mezi těma **kamarády na ledě**, tam je to taky dobrý.

T: Jak ses ve škole cítila předtím, než byl objeven tvůj pohybový talent?

R2: Já jsem vždycky sportovala. Já jsem jakože, na základce tak jsem sportovala, prostě jsem byla ve škole s těma lidma s kterýma jsem chodila na ten sport. Prostě já jsem se nikdy **nenudila**.

T: Máš ve škole přátele?

R2: **Ano**.

T: Kde máš nejvíc přítel?

R2: Asi na tom krasobruslení.

T: Pohlíží na tebe spolužáci po identifikaci pohybového nadání jinak, než předtím?

R2: Ne. Akorát mě třeba pochválej, že mi to jde. A když děláme nějaký sport, tak mě vždycky chtějí do týmu.

T: Jaký máš vztah s učiteli, jak se k tobě chovají?

R2: Asi, já mám **dobrej vztah**, jakože mi to jako **přejou většina**. A většina, jakože **ani nevím**, jakože dělá podle mě sport že jim prostě jedno, protože **tolik lidí chybí** často, že prostě to neřeším. No s **třídní** teď máme celkem **dobrej vztah** a ona právě, že **se bála že mám velkou absenci**. Jako nebyla to největší absence, co byla u nás ve třídě a to neřešila, jenom tu moji, ale jakože vztah **dobrej** máme s učitelem.

T: Změnil se tvůj vztah s učiteli po identifikaci tvého pohybového nadání?

R2: Jo. Nebo jako s tou **hlavní učitelkou**. Ta furt jako **byla na mě našťvaná**, že chybim a tadyto, ale teď jak jsme byli **na lyžáku**, **tak se to zase srovnalo**, teď mě má zase ráda, ale

byla, jakože taková jako nevrhá. Pan učitel říkal, že mě nikam nepustí, když mu nepošlu video, jak jsme jeli. Nebo podle pana učitele jsem sportovní talent.